T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TURKIYE'DEKI DERNEKLERDE MUHASEBE VE VERGI UYGULAMALARI

Rim El BEDAH
2501201869

Tez Danışmanı
Dr . Öğr.Üyesi ARİF AYLUÇTARHAN

İstanbul-2023

ÖZ

Turkıye'dekı Derneklerde Muhasebe Ve Vergı Uygulamaları

Rim El BEDAH

Bu çalışmanın amacı, Türkiye'deki derneklerin muhasebe ve vergi sistemini incelemek ve Nasaem Khair adlı derneğin finansal yönetimini incelemektir.

Derneklerin finansal yönetimi hakkında daha fazla bilgi edinmek ve derneklerin finansal performanslarını iyileştirmek için öneriler sunmak çalışmanın amacı olacaktır. Bu nedenle, Nasaem Khair adlı derneğin vergi ve muhasebe sistemleri kapsamlı bir şekilde incelenmiştir. Araştırma, finansal ve muhasebe yönetimi konusunda uzmanlaşmış bir ekibin işbirliği ve uzman danışmanlık hizmetlerinin önemini vurgulamaktadır. Yasalara uygun olarak düzenli mali raporlar ve vergi beyannameleri hazırlanarak derneklerin finansal sorunlardan kaçınmaları desteklenmektedir.

Bu araştırma, Türkiye'deki derneklerin muhasebe ve vergi sistemine ilişkin önemli bir analiz sunmaktadır. Nasaem Khair Derneği'ndeki araştırmalar, derneklerin mali konularda bazı sorunlarla karşılaşabileceğini göstermektedir. Bununla birlikte, Nasaem Khair adlı derneğin bir muhasebe uzmanı istihdam etmesi ve dışarıdan danışmanlık hizmeti alması, muhasebe ve vergi uygulamalarında daha etkili bir yaklaşım benimsemesine yardımcı olmuştur.Kaynak yönetimi ve bütçeleme planlamalarını güçlendirerek, derneklerin finansal performanslarını iyileştirmek için otomatik ve etkili sistemlere geçmeleri önerilmektedir. Ayrıca, düzenli ve istikrarlı gelir kaynakları oluşturma, maliyetleri etkin bir şekilde yönetme ve mali raporlamaları düzenli olarak denetleme, derneklerin sürdürülebilirliği için önemli adımlardır. Bu sonuçlar, araştırmacılara ,ilgili paydaşlara ve derneklerin finansal yönetimiyle ilgili karar vericilere rehberlik edecek değerli bir kaynak sağlar.

Anahtar Kelimeler: dernekler, finansal yönetim, mali raporlama, muhasebe, vergi sistemleri.

ABSTRACT

The Accounting and Tax Practices in Associations in Turkey

Rim El BEDAH

The aim of this study is to examine the accounting and tax system of associations in Turkey and to analyze the financial management of the association named Nasaem Khair.

The goal of the study is to obtain more knowledge about how associations manage their finances and to offer suggestions for improving that performance. As a result, a thorough analysis of " Nasaem Khair's" tax and accounting systems has been carried out. The study emphasizes the need of consulting with a specialist team and working together in financial and accounting management. Associations can prevent financial problems by adhering to legal obligations through frequent submission of financial reports and tax filings.

The present study offers a major analysis of Turkey's association accounting and tax systems. According to the study done on " Nasaem Khair," associations may have particular difficulties when it comes to money. However, hiring an accounting professional and using outside consulting services have made it easier to implement more efficient methods for accounting and tax processes. It is advised that associations make the switch to automated and effective methods to boost budget planning, better resource management, and improve financial performance. The sustainability of associations also depends on having consistent and reliable income streams, effective cost management, and frequent audits of financial reporting. Researchers, pertinent stakeholders, and decision-makers involved in the financial management of associations might benefit greatly from these results.

Key words : associations, financial management, financial reporting, accounting, tax systems

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın amacı, Türkiye'deki derneklerin muhasebe ve vergi sistemini incelemek ve Nasaem Khair adlı derneğin finansal yönetimini incelemektir. Derneklerin finansal yönetimi hakkında daha fazla bilgi edinmek ve derneklerin finansal performanslarını iyileştirmek için öneriler sunmak çalışmanın amacı olacaktır. Bu nedenle, Nasaem Khair adlı derneğin vergi ve muhasebe sistemleri kapsamlı bir şekilde incelenmiştir. Araştırma, finansal ve muhasebe yönetimi konusunda uzmanlaşmış bir ekibin işbirliği ve uzman danışmanlık hizmetlerinin önemini vurgulamaktadır. Yasalara uygun olarak düzenli mali raporlar ve vergi beyannameleri hazırlanarak derneklerin finansal sorunlardan kaçınmaları desteklenmektedir.

Teşekkür Sevgili Annem ve Babam,Sizler benim hayatımın en değerli varlıklısınız. Sizin sevginiz, destek ve fedakarlıklarınız olmadan bu çalışmayı tamamlayamazdım. Her zaman bana inandınız, cesaret verip motive ettiniz. Size olan minnettarlığımı kelimelerle ifade etmek zordur. Sonsuz teşekkürlerimle, sizlere olan sevgim hiç bitmeyecek.Ayrıca, Nasaem Khair'e de teşekkür etmek istiyorum. Dernek olarak finansal yönetim ve muhasebe konularında sağladıkları bilgi ve veriler bu çalışmanın temelini oluşturdu. Derneğinizin desteği ve işbirliği için şükranlarımı sunarım.

Rim El BEDAH

İstanbul,2023

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZ.....ii

ABSTRACT.....iii

ÖNSÖZ.....iv

İÇİNDEKİLER.....v

KISALTMALAR.....vi

GRAFİK TAKVİYELERİN.....vii

GİRİŞ.....1

BİRİNCİ BÖLÜM

Derneklerin Tarihi Gelişimi Giriş

1.1. Dernek Kavramı **3**

1.2. Türkiye'de Derneklerin Gelişimi..... **8**

1.2.1. Osmanlı Dönemi..... **8**

1.2.2. Cumhuriyet Dönemi..... **9**

1.3. Dernekleri Düzenleyici Kurallar..... **10**

1.3.1. Derneğin Kuruluşu..... **10**

1.3.2. Dernek Kurmanın Yasal Dayanakları..... **11**

1.3.3. Dernek Tüzüğünün Hazırlanması..... **11**

1.3.4. Kuruluş İçin Hazırlanması Gereken Evraklar..... **13**
1.4. Derneklerin Sahip Olması Gereken Başlıca Unsurlar..... **14**
1.4.1. Üye..... **14**
1.4.2. Amaç..... **15**
1.4.3. Süreklilik..... **16**
1.4.4. Tüzel Kişilik..... **16**
1.5. Derneğin Organları..... **17**
1.5.1. Genel Kurul..... **17**
1.5.2. Yönetim Kurulu..... **18**
1.5.3. Denetim Kurulu..... **18**
1.6. Dernek Türleri..... **19**
1.6.1. Yalın Dernekler..... **19**
1.6.2. Kamuya Yararlı Dernekler..... **20**
1.6.2.1 Kamu Yararı Kavramı..... **21**
1.6.2.2. Kamu Yararı ile İlgili Genel Bilgiler..... **21**
1.6.2.3. Kamu Yararına Faaliyet Gösteren Birliğinstatüsünün Tanınması..... **22**
1.6.3. Ticari İşletme İşleten Veya İşletmeyen Dernekler..... **23**
1.7. Derneklerin Sona Ermesi..... **23**
1.7.1. Tüzel Kişiliğin Sona Ermesi..... **24**

İKİNCİ BÖLÜM

Deneklerde Muhasebe Sistemi

2.1. Giriş..... **26**
2.2. Dernekler Muhasebesi..... **27**
2.2.1. Dernekler Tarafından Tutulacak Defterler..... **27**
2.2.2. Kayda Esas Belgeler..... **29**
2.2.3. Kayıt Usulü..... **30**

2.2.4. Kayıt Zamanı..... **30**
2.2.5. Defterlerin Tasdiki..... **31**
2.2.6. Derneklerin Bildirim Ödevleri..... **31**
2.2.7. Tek Düzen Hesap Plânı..... **33**
2.3. Derneklerde Muhasebe Kayıtları..... **34**
2.3.1. Gelirlerin Kaydı..... **34**
2.3.2. Giderlerin Kaydı..... **35**
2.3.3. Duran Varlıkların Kaydı..... **36**
2.3.4. Kuruluş ve Dönem Sonu Kayıtları..... **37**

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Derneklerde Vergi Sistemi

3.1. Giriş..... **38**
3.2. Derneklerin Vergi Kanunları Karşısındaki Durumu..... **39**
3.2.1. Kurumlar Vergisi Yönünden Derneklerin Durumu..... **39**
3.2.2. Gelir Vergisi Yönünden Derneklerin Durumu..... **40**
3.2.3. Katma Değer Vergisi Yönünden Derneklerin Durumu..... **41**
3.2.4. Damga Vergisi Yönünden Derneklerin Durumu..... **42**
3.2.5. Gümrük Vergisi Yönünden Derneklerin Durumu..... **43**
3.2.6. Emlak Vergisi Yönünden Derneklerin Durumu..... **44**
3.2.7. Veraset İntikal Vergisi Yönünden Derneklerin Durumu..... **44**
3.2.8. Derneklere Bağış Yapanlarca Düzenlenecek Faturanın Şekil Şartı ve Beyannamenin Düzenlenmesi..... **45**

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Uygulama

4.1. Giriş..... **47**
4.2.Literatür Taraması..... **47**
4.3.Araştırmanın Amacı..... **49**

4.4.Araştırmanın Önemi..... **49**
4.4.1.Araştırmanın Evren ve Örneklemi..... **50**
4.5.Veri Toplama Aracı ve Yöntem..... **50**
4.6.Araştırma Modeli ve Hipotezler..... **50**
4.7. Denetim Açısından Derneklerin Yükümlülükleri **50**
4.8. Denetim Süreci ve Analizi..... **51**
4.8.1. Denetlenecek Derneğin Belirlenmesi..... **52**
4.8.2. Denetim Faaliyetinin Planlanması..... **52**
4.8.3. Denetim Programının Yürütülmesi..... **52**
4.8.4. Denetimin Tamamlanması ve Raporlanması..... **52**
4.8.5. Mülakatın Analizi ve Yorumları..... **52**
4.9.Araştırma Bulguları..... **57**
4.10. Değerlendirme ve Sonuç..... **60**
5 KAYNAKÇA..... **70**

KISALTMALAR LİSTESİ

DK	:Dernekler Kanunu
DY	:Dernekler Yönetmeliği
EMK	:Eşitlik Muhasebesi ve Kalite Yönetimi Dergisi
GK	:Gider Kayıtları
KDV	:Katma Değer Vergisi
TBMM	:Türkiye Büyük Millet Meclisi
TC Resmî Gazete	:Türkiye Cumhuriyeti Resmi Gazete
TMK	:Türk Medeni Kanunu
TMSK	:Türkiye Muhasebe Standartları
T.C. Vergi Usul Kanunu	:Türkiye Cumhuriyeti Vergi Usul Kanunu
TV M	:Türk Vergi Mevzuatı
VİV	:Veraset İntikal Vergisi

GRAFİKLAR **SAYFA NO**

Grafik 1 Dernek Sayıları..... 3

Grafik 2 Derneklerin Faaliyet Alanlarına Göre Dağılımı..... 5

	Ekler	SAYFA NO
EK-1	Alındı Belgesi.....	59
EK-2	Tasdik Şerhi Formu.....	60
EK-3	Dernek Gelirleri Alındı Belgesi.....	61
EK-4	Giderlerin Kaydı.....	62
EK-5	Dernek ile Röportaj.....	63

GİRİŞ

Bu çalışmada sunulan tez, "Turkıye'dekı Derneklerde Muhasebe Ve Vergı Uygulamaları"dır. Bu çalışma, Türkiye'deki derneklerin muhasebe ve vergi sistemleri hakkında daha fazla bilgi edinmek ve derneklerin finansal yönetimini geliştirmek için yapılmıştır. Bu bağlamda, çalışmanın amacı, bir dernek olan " Nasaem Khair"nin finansal yönetimini ve muhasebe ve vergi sistemini incelemektir. Derneğin muhasebe politikaları, vergi yükümlülükleri ve finansal işlemlerin kaydedilmesi ve raporlanması bu araştırmanın konusudur.

Bu çalışma, Türkiye'deki derneklerin muhasebe ve vergi sistemlerinin nasıl işlediğini incelemektedir. Araştırmanın odak noktası, " Nasaem Khair" olarak bilinen bir dernek üzerinden finansal yönetimin nasıl yürütüldüğü hakkındadır. Bu çalışmada, derneklerin sürdürülebilirliğini ve finansal performanslarını iyileştirmek için muhasebe ve vergi sistemlerinin önemli konuları ele alınmaktadır. Bununla birlikte, araştırmanın kapsamı sınırlıdır ve diğer derneklerin benzer veya farklı uygulamalarını kapsamamaktadır. Araştırmanın amacı, derneklerin finansal yönetimiyle ilgilenen paydaşlara genel bir anlayış sağlamaktır.

Tezin genel amacı ve konunun sunulması ve sınırlandırılması bu giriş bölümünde açıklanmıştır. İlerleyen bölümlerde, derneklerin muhasebe ve vergi sistemleriyle ilgili ayrıntılı bilgiler sunulacaktır. Araştırmanın uygulanması, elde edilen sonuçlar ve öneriler de dahil olmak üzere tüm ayrıntılar sunulacaktır. Çalışmanın bulguları, araştırmacılara, karar vericilere ve ilgili taraflara derneklerin finansal yönetimiyle ilgili olarak rehberlik edecek değerli bir kaynak oluşturacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

Derneklerin Tarihi Gelişimi Giriş

Bu bölüm, derneklerin genel bilgilerini içermektedir. Dernek kavramının tanımından başlayarak, Türkiye'deki derneklerin gelişimi ve düzenleme kuralları incelenecektir. Cumhuriyet ve Osmanlı dönemlerinde derneklerin durumu da ele alınacaktır.

Ayrıca, derneğin kuruluşuyla ilgili ayrıntılar gözden geçirilecek. Bu kapsamda, yasal dayanaklar ve dernek kurma süreci hakkında bilgi verilecek, dernek tüzüğünün hazırlanması ve kuruluş için gereken belgeler konusunda bilgilendirme yapılacaktır. Bu temelde, derneklerin sahip olması gereken temel unsurlar da tartışılacaktır.

Üyelerin dernekteki rolü ve önemi de aynı bölümde ele alınacak. Amac, süreklilik ve tüzel kişilik gibi kavramlar açıklanacaktır. Derneğin organları olan Genel Kurul, Yönetim Kurulu ve Denetim Kurulu gibi yapılar detaylı bir şekilde ele alınacaktır. Ayrıca, farklı dernek türleri olan yalın dernekler, kamuya yararlı dernekler, ticari işletme işleten veya işletmeyen dernekler gibi konular da incelenecek. Bu bölümde ayrıca derneğin sona erme süreci ve tüzel kişiliğin sona erme süreci üzerinde durulacaktır.

1.1. Dernek Kavramı

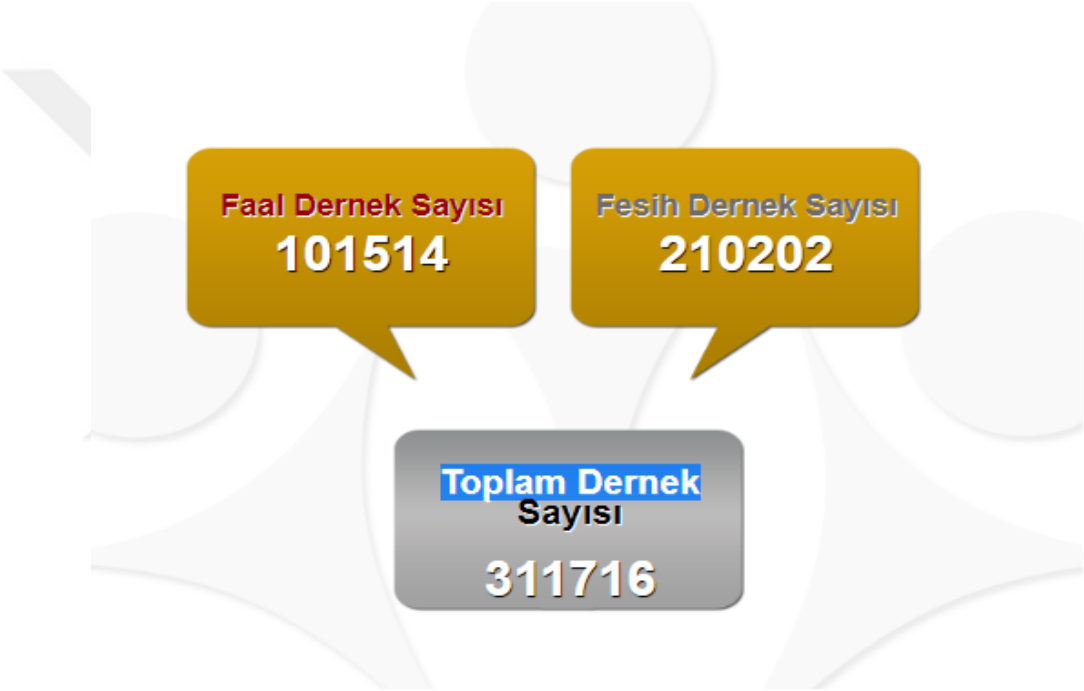
Küresel Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlar, hukuki bir dayanağı olan ve tüzel kişiliğe sahip esnek bir yapıya sahiptir. Bu tür şirketler "üçüncü sektör" olarak da bilinir. Başka bir deyişle, devlet veya kamu kuruluşları birinci sektör, kar amacı gütmeyen piyasa kuruluşları ikinci sektör ve kar amacı gütmeyen kuruluşlar üçüncü sektör olarak sınıflandırılır.[1]

Türk dernekleri için temel yasalar, 22.11.2001 tarihli ve 4721 sayılı[2] Türk Medeni Kanunu ve 04.11.2004 tarihli ve 5253 sayılı Dernekler Kanunu ile düzenlenmiştir.[3] Türk Medeni Kanunu'nun 56. maddesinin "Dernek" bölümünde, en az yedi doğal veya tüzel kişiden oluşan ve kâr elde etmek yerine belirli ve ortak bir amaca hizmet eden bilgi ve eylemlerin sürekli bir birleşimi olan tüzel kişilik grupları olarak tanımlanmıştır. Dernekler Kanunu'nun ikinci maddesi aynı tanımı içerir.

Kar amacı gütmeyen kuruluşun üçüncü sektör olarak nasıl tanımlanacağı ve tanımlandığı bu bölümde verilmiştir. Türk Medeni Kanunu ve Dernekler Kanunu, Türkiye'deki derneklerin temel yasal düzenlemelerini oluşturur. Türk Medeni Kanunu'nun dernek bölümünde, en az yedi doğal veya tüzel kişiden oluşan, belirli ve ortak bir amaca hizmet eden tüzel kişilikli kişi grupları olarak tanımlanmıştır. Dernekler Kanunu'nun ikinci maddesi aynı anlama gelmektedir.

[1] Göymen, K. (2004). **Küresel Kar Amacı Gütmeyen Kuruluş Gereksinme**, Fırsatlar ve Engeller. I. Ulusal Kar.
[2] Türk Medeni Kanunu. (22 Kasım 2001). 4721 Sayılı Kanun. Erişim: https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/5.5.4721.pdf
[3] Türkiye Cumhuriyeti. (2004). **Dernekler Kanunu**, (5253 sayılı kanun). Erişim adresi: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5253.pdf

İçişleri Bakanlığı, bu grupları "en az yedi gerçek veya tüzel kişiden oluşan, doğal veya tüzel kişi olmalarına bakılmaksızın, sürekli olarak bilgilerini biriktiren ve yasalarla yasaklanmayan belirli ve ortak bir amaç doğrultusunda çalışan tüzel kişilik grupları" olarak tanımlıyor. Bununla birlikte, Türkiye'nin resmi dernek istatistik sitesi (Dernekler.gov.tr), şu anda 102.514 aktif dernek olduğunu belirtmektedir.

Grafik 1: Dernek Sayıları[4]

[4] Sivil Toplum İlişkileri Genel Müdürlüğü. (Erişim tarihi: 28/1/2022). Dernek Sayıları. Alındığı yer: https://www.siviltoplum.gov.tr/dernek-sayilari.

Bir dernek, ortak ve özel bir hedefe ulaşmak için bireylerin bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek için kurulmuş, tüzel kişiliğe sahip, kar amacı gütmeyen bir kuruluştur.[5] Ergün'e (2017) göre, "Kanunun hak ve yükümlülüklerini almaya yetkili olanlar kişi olarak adlandırılır."[6]

Daha önce belirtildiği gibi, dernekler ve hayır kurumları yasal olarak varlıklardır. Hukuki varlıklar arasında kar paylaşımı yapılmaz. Bu hukuki varlıklar, devletin yerine getirmesi gereken bazı kamu hizmetlerinin yerine getirilmesine yardımcı olur. Bunlar, fakirlere yardım ve koruma sağlama, hastalıklarla mücadele etme, kadın haklarını koruma ve öğrencilere burslar sağlama gibi devletin yerine getirmesi gereken görevleri kapsar. Hukuki varlıkların, gerçek insanların yararına yeniden tasarlandığını asla unutmamalıyız. Sonuç olarak, Medeni Kanunun 2. maddesi, İnsan Hakları Beyannamesi'nin kötüye kullanılması ile ilgili bir konudur.[7]

Dernekler, idare veya kanun hukuku yerine özel hukuk tüzel kişilikleri olarak kabul edilir ve ilgili kanunlar tarafından belirlenen şartları taşırlar.

Türk Medeni Kanunu'nun 22.11.2001 tarihli ve 4721 sayılı yasası ve Dernekler Kanunu'nun 04.11.2004 tarihli ve 5253 sayılı yasası, Türkiye'de dernekler için iki ana yasal düzenleme sağlar. Türk Medeni Kanunu'nun 56. maddesine göre dernekler, en az yedi gerçek veya tüzel kişinin sürekli olarak bir araya gelerek

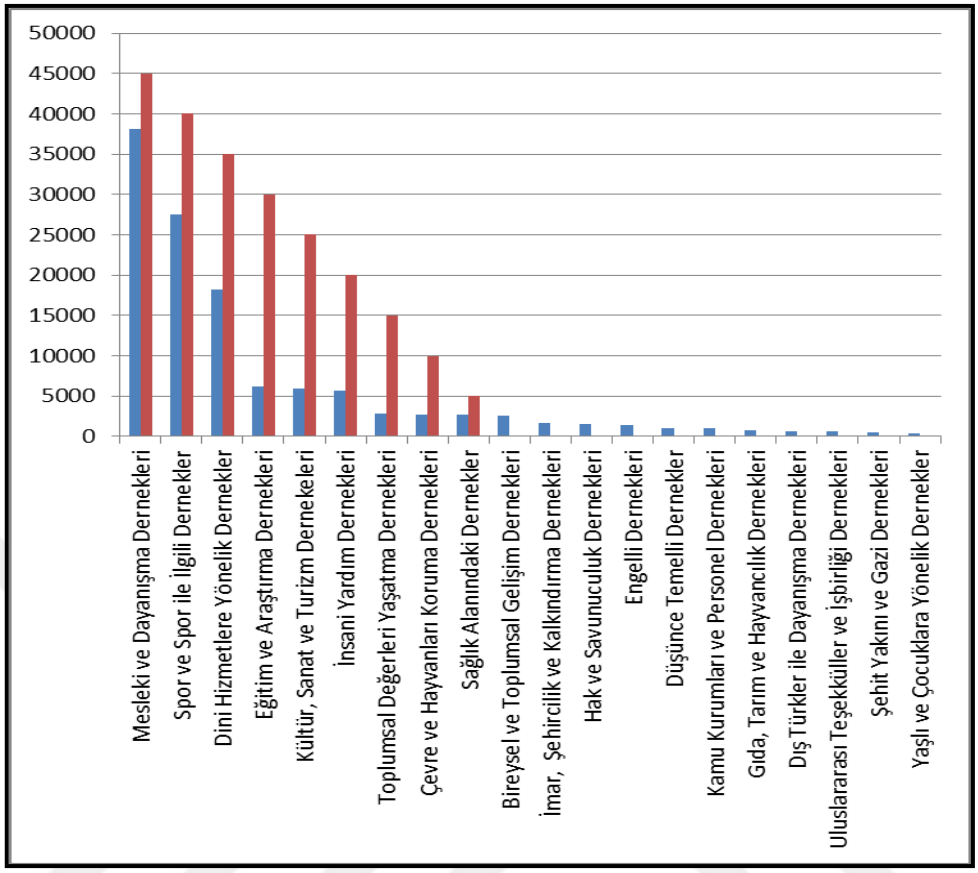
[5] Kayabaş, E. (2008). **Osmanlı Devleti'nde Tanzimat Döneminde Cemiyetler Hukukunun Gelişimi,** (Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı).
[6] Ergün, Ö. (2017). **Kişi Kavramı ve Çeşitleri**, (Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle).
[7] Arat, S. (2007). **Ehliyetleri Açısından Dernek ve Vakıf Tüzel Kişilikleri**, (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Özel Hukuk Sosyal Bilimler Enstitüsü).

belirli bir ortak amacı gerçekleştirmek için bir araya geldiği kişilikli bir gruptur (TMK 56/1). Dernekler Kanunu'nun 2. maddesi, belirli bir amacı gerçekleştirmek için sürekli olarak bir araya gelen en az yedi gerçek veya tüzel kişinin kişilikli bir grup olarak tanımlanmaktadır.[8]

Yukarıdaki özet, dernekleri yasal olmayan ve kar amacı gütmeyen bir grup olarak tanımlar ve Türk kanunları, en az yedi gerçek veya tüzel kişiden oluşan bir grup olarak tanımlar. Herhangi bir mesleki alan veya grup tarafından oluşturulan bireylerin mesleki veya sosyal sorunlarını çözmek, derneklerin temel amacıdır. Bu tür hizmetlerin sunumu genellikle önemli bir sermayeye ihtiyaç duyulmamaktadır. Aslında, "dernek" terimi daha geniş bir anlama sahiptir ve ideal bir amaca sahip tüm organizasyonları kapsar.[9]

[8]T.C. Resmi Gazete. (23 Kasım 2004**). Dernekler Kanunu** ,(Kanun No: 5253), (DK 2/a). Tertip: 5, Cilt: 44. Yayımlandığı Resmî Gazete, 25649. Erişildiği yer: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5253.pdf

[9] Sezer, T. D. (2008). **Dernek kurma özgürlüğünün içeriği ve gelişim süreci üzerine karşılaştırmalı bir inceleme**. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 10(1).

Grafik 1.1: Derneklerin Faaliyet Alanlarına Göre Dağılımı[10]

[10] Sivil Toplum İlişkileri Genel Müdürlüğü. (Erişim tarihi: 28/1/2022). Dernek Sayıları. Alındığı yer: https://www.siviltoplum.gov.tr/dernek-sayilari.

1.2. Türkiye'de Derneklerin Gelişimi

Osmanlı döneminden beri Türkiye'de devlet ve toplum arasında büyük bir gerilim var. Osmanlı devleti, padişahın egemenliği ve merkezi bürokratik uygulamalar nedeniyle her şeyi bilen bir kurum haline geldi. Bu nedenle, Batı Avrupa'da burjuvazi ve aristokrasi gibi sınıflar ortaya çıkmadı. Türkiye'deki derneklerin tarihsel gelişiminin başlangıç tarihini belirlemek zordur. Bununla birlikte, Türkiye'deki derneklerin gelişimi yalnızca cumhuriyet öncesi ve sonrası dönemde değerlendirilebilir.[11]

Osmanlı Devleti'nde 1800'lerin başından itibaren geçici dernekler kuruldu, ancak 1860'lardan sonra yeni dernek kuruluşları arttı. Tanzimat Fermanı ile birlikte, dernek kurma eğilimi arttı ve devlet gizli siyasi toplulukların kurulmasına izin verdi. Dernekler, hükümetin veya padişahın izniyle kurulmuş ve Osmanlı İmparatorluğu'nda nasıl örgütlendikleriyle yakından ilgilidir.

1.2.1. Osmanlı Dönemi

Yüzyılın başından itibaren Osmanlı Devleti'nin büyük şehirlerinde dernekler kurulmaya başlandı, ancak bu düzensiz ve geçiciydi. Gayri resmi ve geçici dernekler 1840'lı yıllarda arttı ve 1860'lı yıllardan sonra hızlandı. 1839 Tanzimat Fermanı ile başlayan dernek kurma eğilimi, 1856 Islahat Fermanı ile daha da arttı. Devlet ayrıca gizli siyasi toplulukları teşvik etti. Siyasi gelişmeler açıkça Osmanlı İmparatorluğu'nun örgütlenmesiyle bağlantılıdır. Tanzimat sonrası ortaya çıkan

[11] ER, N. (2014). **Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlar ve Derneklerde Muhasebe Süreçleri ve Uygulama Örneği: Marmara Yelken Kulübü Derneği** (yüksek lisans tezi). Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

organize toplum, Osmanlı'nın tarihinde devam eden bir süreçti. 1876 Kanun-i Esasi'ne kadar, Meclis gibi kuruluşlar açık bir şekilde düzenlenmedi. Sonuç olarak, dernekler hükümetin izniyle veya padişahın iradesiyle kurulmaya başlandı.[12]
Abdülhamid'in ikinci meşrutiyet döneminde, Osmanlı İmparatorluğu sınırları içinde yaşayan her etnik grup, hemen hemen her konuda örgütlenmeye başladı. İkinci anayasal aşamadan sonra, özellikle ulusal savaş öncesi ve sırasında, bu hızlı birleşme devam etti.[13]

1.2.2. Cumhuriyet Dönemi

2002 ve 2003 yılları arasında yapılan önemli değişiklikler sonrasında, 2908 sayılı Dernekler Kanunu tamamen değiştirildi ve 23.11.2004 tarihinde yürürlüğe girdi. Eski yasanın yasakları ve kısıtlamaları, bu yeni yasayla daha liberal bir dernek anlayışı kazandı. Ek olarak, derneklerin kurulmasını güvenlik ve hak olarak görmeye başladı. Bu yeni kanun, 2908 sayılı Kanun'un değiştirilmiş halinde yer alan tanımı tekrar kullanarak dernekleri tanımladı. Ayrıca, dernekler arasında veya benzer gruplarla ortak bir amacı gerçekleştirmek için kurulabilecek geçici dernekler yasal bir dayanağa kavuştular.[14]

Yeni yasa, derneklerin 24 saat önceden İçişleri Bakanı veya Sivil İdare müdürlüğü tarafından bilgilendirilmeden denetlenmesi yasaktır. Resmi kurumlarla ve derneklerle Türkçe olarak yazışmak zorunludur. Genel olarak, 5253 sayılı Dernekler Kanunu, dernekler alanındaki yasakları ve kısıtlamaları azaltmak için liberal bir şekilde tasarlanmıştır.[15]

[12] ER, 2014, a.g.e., s.31.
[13] ER, 2014, a.g.e, s. 32-33.
[14] ER, 2014, a.g.e., s. 32.
[15] ER, 2014, a.g.e., s. 33.

Cumhuriyet Dönemi'nde yapılan büyük değişiklikler sonrasında, 2908 sayılı Dernekler Kanunu tamamen değiştirilerek daha liberal bir dernek anlayışı getirildi. 23.11.2004 tarihinde yürürlüğe giren 5253 sayılı Dernekler Kanunu, derneklere yönelik kısıtlamaları ve yasakları azaltmak ve özgürlükleri korumak için tasarlanmıştır. Yeni yasa, derneklerin İçişleri Bakanlığı veya Sivil İdare yetkilileri tarafından denetlenmesine sınırlamalar getirmiştir.

1.2. Dernekleri Düzenleyici Kurallar

Dernekleri Düzenleyici Kurallar bölümünde, derneklerin nasıl kurulduğunu düzenleyen kurallar ele alınacaktır. Bu bölüm, derneğin kuruluşunu ve bu süreçte sağlanan yasal dayanakları ele alacak. Bu bölüm ayrıca, dernek tüzüğünün hazırlanması ve kuruluş için gerekli belgeleri içerecektir.

Bir dernek kurmak için gerekli yasal düzenlemeler vardır ve bu süreçte çeşitli evraklar hazırlanır. Dernek tüzüğü, derneğin amacını, üyelerin haklarını ve sorumluluklarını, yönetim organlarını ve diğer önemli konuları açıklar. Bunun yanı sıra, dernek kuruluşu için gerekli diğer evraklar tamamen tamamlanmalıdır.

1.3.1. Derneğin Kuruluşu

Genel olarak, derneğin yasal olarak yasaklanmamış bir alanda çalışması gerektiği söylenebilir. Bu nedenle, yoksullara, muhtaçlara, spor, çevre ve gençlik gibi belirli alanlarda çalışması gerekir.[16]

"Alındı Belgesi" ibareli Ek 1'e bakınız.

[16] ER, 2014, a.g.e., s.34.

1.3.2. Dernek Kurmanın Yasal Dayanakları

Herhangi bir kişi, 5253 sayılı Dernekler Kanunu'na göre belirli bir izin almadan bir dernek kurabilir. Tüzel kişilik için ise yazılı onay gereklidir. Türk Medeni Kanunu'nun 93. maddesinde belirtilen hallerde gerçek yabancılar da düzenleme yapabilirler. Dernekler Kanunu'nun 32/a maddesi, dernek kurma hakkı olmayan kişilerin idari para cezalarına tabi tutulacağını söylüyor.[17]

Anayasanın 33. maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinde belirtildiği gibi, herkes "önceden izin almadan" bir dernek kurabilir. 18 yaşın üzerindeki herhangi bir kişinin "izin almadan" bir dernek kurması mümkündür. Resmi Gazete'de yayınlanan bir habere göre, dernek kurmak için kanunda belirtilen bilgi ve belgelerin yetkili makama sunulması yeterli.

1.3.3. Dernek Tüzüğünün Hazırlanması

Derneklerin tüzükleri, faaliyetlerini, üyelik bilgilerini ve diğer tüm işlemleri kapsar ve belirlenen amacı ve hedefi gerçekleştirir. Dernek faaliyetlerinin sınırları yasalarla belirlenir. Tüzüklerinde belirtilen amaçlar ve çalışma alanları dışında herhangi bir faaliyette bulunamazlar. Anayasa ve kanunlar tarafından yasaklanan amaçları gerçekleştirmek veya suç işlemek için kurulması mümkün değildir. Vatan savunması ve kamu hukuku uygulaması için eğitim ve öğretim faaliyetlerine

[17] Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü. (s.y.). **Dernekler Mevzuatı Kapsamında Uyulması Gereken Usul ve Esaslar Hakkında Rehber**, (Broşür).

katılamazlar ve kamplar ve eğitim merkezleri kuramazlar.[18] Üyeler için özel kıyafetler ve kostümler kullanamazlar.

5253 sayılı Dernekler Kanunu'nun 4. maddesine göre, dernek tüzüğü aşağıdakileri içermelidir[19] :

a) Derneğin merkezi ve adı
b) Derneğin amacı ve bu amaca ulaşmak için yapılacak çalışmalar, yöntemler ve faaliyetler
c) Derneğe katılma ve ayrılma koşulları ve yöntemleri
d) Genel Kurul toplantısının ne zaman ve nasıl yapılacağı.
e) Genel Kurulun görevleri, yetkilerinin yanı sıra oylama, karar alma ve karar verme süreçleri.
f) Yönetim ve denetim kurullarının sorumlulukları, yetki ve seçimleri ve yedek üyelerin sayısı
g) Derneğin şube kurma seçeneği, görevleri ve yetkilerinin yanı sıra dernek genel kurulunda temsil edilmesi.
h) Üyeler için gelir ve yıllık aidat hesaplama süreci.
ı) Derneğin borçlandırılması
J) Kurumun iç denetim stratejileri.
k) Tüzük değişikliği nasıl gerçekleştirilir?
l) Dernek dağıldığında varlıkların tasfiyesi.[20]

[18] T.C. Resmi Gazete. (23 Kasım 2004). **Dernekler Kanunu**, (Madde 30). Tertip: 5, Cilt: 44. Yayımlandığı Resmî Gazete, 25649. Erişildiği yer: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5253.pdf
[19] T.C. Resmi Gazete. (23 Kasım 2004). **Dernekler Kanunu**, (Madde 4). Tertip: 5, Cilt: 44. Yayımlandığı Resmî Gazete, 25649. Erişildiği yer: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5253.pdf
[20] T.C. Resmi Gazete. (23 Kasım 2004). **Dernekler Kanunu**, a.g.e.

Yerel makamlara tüzel kişilik kazanmak için dernekler kuruluş bildirimlerini ve eklerini sunar. Başvuru sahibine "kabul belgesi" verilir ve kuruluşun bildirimi belirlenen gün ve saatte dernekler birimine gönderilir. Bu belge de tüzüğü içerir. Kuruluş bildirimi ve dernek tüzüğü, İlçe Dernekleri Birimi tarafından yedi gün içinde Valilik Dernekleri Müdürlüğü'ne gönderilir.[21]

1.3.4. Kuruluş İçin Hazırlanması Gereken Evraklar

Dernekler Yönetmeliği'nin 5. maddesine göre, dernek kurucuları tarafından imzalanan iki kuruluş ilanı ve ekleri, dernek kurulduğu Mülki İdare'ye teslim edilir.[22]

a) Kurucular, dernek tüzüğünün her sayfasını imzaladı ve kurucu kimliğinin bir kopyasını sundu.
b) Derneğin kurucuları arasında tüzel kişiler bulunuyorsa, tüzel kişilerin adresi, ikamet yeri, kuruluş belgesi ve bu konuda alınan kararın bir nüshası, tüzel kişilerin organları tarafından yetkilendirilen gerçek kişiyi de içermelidir.
c) Kar amacı gütmeyen kuruluşlar veya yabancı derneklerin, vakıflar ve dernekler dışında kurucuları arasında bulunması durumunda, İçişleri Bakanlığı, bu tüzel kişilerin derneğin kurucusu olabileceğini belirten bir beyan verir.
d) Kurucular arasında yabancı uyruklu kişiler varsa, Türkiye'ye yerleşme hakkını kanıtlayan belgelerin kopyaları alınır.

[21]T.C. Resmi Gazete. (31 Mart 2005). Tüzük değişikliği ,(Sayı: 25772). Yayımlandığı Resmî Gazete. Erişildiği yer: https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/03/20050331.htm
[22] T.C. Resmi Gazete. (31 Mart 2005). a.g.e. (Madde 5).

e) Yazışma ve bildirimleri almaya yetkili kişi veya kişilerin adını, soyadını, ikametgahını ve imzasını içeren bir liste.

Dernekler, kuruluşlarını Mülki İdare'ye bildirerek ve eklerini sunarak tüzel kişilik kazanırlar. Çocuk dernekleri tüzel kişiler tarafından kurulamaz. Mülki İdare tarafından belirlenen gün ve saatte dernekler birimine kuruluş bildirimi gönderilir. Başvuru sahibine kuruluş bildirimi ve eklerinin alındığını belirten bir "kabul belgesi" verilir. Dernek tescil belgesi bu belge ile birlikte verilir. İlçe Dernekleri Birimi, Kuruluş Bildirimi ve Dernek Tüzüğünün iki kopyasını yedi gün içinde Valilik Dernekleri Müdürlüğü'ne gönderir.[23]

1.4. Derneklerin Sahip Olması Gereken Başlıca Unsurlar

Bu bölümde, derneklerin sahip olması gereken temel gereksinimler ele alınacaktır. Üye, amaç, süreklilik ve tüzel kişilik dahil olmak üzere çeşitli konular incelenecektir. Derneklerin üyeleri, belirlenen hedeflere, sürdürülebilirliğe ve tüzel kişilik statüsüne dikkat etmelidir. Bu bileşenler, derneklerin kuruluşu ve etkin çalışması için çok önemlidir.

1.4.1. Üye

Türk Medeni Kanunu'nun 64. maddesi uyarınca, her gerçek veya tüzel kişi, fiil ehliyetine sahip olduğu sürece derneklere üye olma hakkına sahiptir.[24]

[23]T.C. Resmi Gazete. (31 Mart 2005), (Madde 5).. a.g.e.
[24] T.C. Resmi Gazete. (8 Aralık 2001). **Türk Medeni Kanunu**, (Kanun No: 4721, Madde 64). Tertip: 5, Cilt: 41. Yayımlandığı Resmi Gazete, 24607. Erişildiği yer: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4721.pdf

15 yaşından büyük çocuklar, sosyal, ruhsal, ahlaki, fiziksel ve zihinsel yeteneklerini koruma ve geliştirmek için yasal temsilciler tarafından kurulan çocuk derneklerine üye olabilirler. Çocuk dernekleri, yasal temsilcilerin izniyle 12 yaşın üzerindeki çocukları üye yapabilir.

Türk Medeni Kanunu'nun 93. maddesi, Türkiye'de ikamet eden gerçek kişi yabancıların dernek kurma veya mevcut derneklere üye olma hakkına sahiptir.[25]

1.4.2. Amaç

Teknolojinin ve altyapının hayatın her alanında gelişmesi ve nüfus artışı, insanların refahını artırdı ve bu da devlet tarafından sağlanan kamu hizmetlerine büyük bir yük getirdi. Özellikle eğitim, sağlık ve kültür alanlarında hizmetlerin sunulması zordur ve yeterli finansal yardım sağlanamamaktadır. Derneklerin (STK'lar) temel amacı, insanların tüm hizmetlere erişebilmeleri gerektiği düşünüldüğünde insanların bu hizmetlere erişmelerini sağlamaktır. Herhangi bir meslek veya grup tarafından oluşturulan insan topluluklarının mesleki veya sosyal sorunlarını çözmek, derneklerin genel amacıdır.

Dernekler, topluma hizmet etmeyi amaç edinen bir grup insandan oluşur. Bu konu Medeni Kanun (Madde 56) ve Dernekler Kanunu (Madde 2/a) tarafından ele alınmıştır. Yasa ayrıca, bu derneklerin kar elde etmek yerine topluma hizmet etmeyi amaçladığını belirtir. Bununla birlikte, yasalar derneklerin kurulmasını

[25] T.C. Resmi Gazete. (8 Aralık 2001). **Türk Medeni Kanunu**, a.g.e., (Madde 93).

belirli koşullara bağlamıştır. Hukuka aykırı veya ahlaki olmayan bir amaçla kurulan bir dernek, tüzel kişilik kazanamaz.[26]

Hukuka aykırı veya ahlaki olmayan amaçlarla kurulan dernekler tüzel kişilik kazanamazlar, ancak toplum hizmeti yapmayı amaç edinirler.

1.4.3. Süreklilik

Bilgi ve ilişkileri paylaşmaya devam etmek, devamlılık anlamına gelir. Dernek kuranlar, amaçlarını gerçekleştirmek için birbirleriyle bağlantı kurmalı ve çaba göstermelidir.[27]

1.4.4. Tüzel Kişilik

Anayasanın 33. Maddesinin 1. Fıkrası, herkesin "önceden izin almadan" dernek kurma hakkına sahiptir.[28]

Daha önce belirtildiği gibi, Türk Medeni Kanunu (TMK) kapsamındaki bireyler, yasal ve ahlaki amaçlar için tüzel kişilik kazanabilirler. Bu yetki, TMK Madde 47'de tanımlanmıştır. Tüzel kişiler, yasal olarak borç sürdürülebilirliğini ve medeni haklarını kullanabileceklerdir. TMK 48. Madde, tüzel kişilerin yasal ve kurumsal statülerine uygun şekilde gerekli araçları kullanma hakkına sahip olduğunu belirtir.

---

[26] Akkaya, A. (s.y.). **Derneklerin Kuruluşu ve Tüzel Kişilik Kazanması Makale**, (Araştırma Makalesi). Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi.
[27] Sabuncu, B. (2019). **Dernek Organlarının İç İlişkide Birbirlerine Karşı Hukuki Durumları**. Ankara Barosu Dergisi, 3(2), 13-27. https://doi.org/10.30915/abd.742403
[28] T.C. Resmi Gazete. (23 Kasım 2004). **Dernekler Kanunu**, (madde 3), a.g.e.

Gerekli belgeler mülki amire sunulduktan sonra dernekler yasal bir kişilik kazanır (Dernekler Kanunu, Madde 6). Dernekler Kanunu'na göre, gerekli belgeler ve dernek bildirgesi ilgili mevzuata uygun olarak düzenlenir ve sunulur (Dernekler Kanunu, Madde 7). Yönetim Kurulu Başkanı, dernekle ilgili tüm belgeleri ve tüzüğü 60 gün içinde inceler (Dernekler Kanunu, Madde 8). Dernekler Kanunu'nun 9. Maddesi uyarınca, derneğin kurucuları eksik belgeleri tamamlamakla yükümlüdür. Başvuruyu ilettikleri günden itibaren otuz gün içinde kanunsuzlukla ilgili olarak bilgilendirilirler (Dernekler Kanunu, Madde 10). Türk Medeni Kanunu'nun 60. Maddesi bu işlemi düzenler. Kuruluş belgelerinin eksiksiz olması, tüzel kişinin uygunluğunu gösterir.[29]

1.5. Derneğin Organları

Her dernek, kendini yönetmek ve temsil etmek için aşağıdaki organları kurmalıdır:

Dernekler ayrıca Onur Kurulu ve Danışmanlık Kurulu gibi diğer organlar da kurabilir, ancak bu organların amaç ve görevleri sınırlıdır. Bunlar genel kurul, yönetim kurulu ve denetim kurulu olarak bilinir. Bununla birlikte, TMK'ye (2001) göre, Genel Kurul ve Yönetim Kurulu'nun yetki, sorumluluk ve görevleri başka bir kurula devredilemez.

1.5.1.Genel Kurul

Meclis'in en yetkili karar alma kurulu Genel Kuruldur. Toplantı Yönetim Kurulu

[29] T.C. Resmi Gazete. (15 Mayıs 2023). **Türk Medeni Kanunu**, (Kanun No: 4721, Madde 49). Tertip: 5, Cilt: 41. Yayımlandığı Resmî Gazete, 24607. Erişildiği yer: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4721.pdf

tarafından çağrılan, tüzükte belirtilen zamanlarda ve en az üç yılda bir düzenlenen toplantılara üyeler katılır. Bu toplantılar, Meclis merkezinde rutin olarak yapılan toplantılar gibi düzenlenmelidir. Yönetim Kurulu veya Denetleme Kurulu, gerekli görüldüğünde beş üyenin yazılı talebi üzerine Genel Kurulu olağanüstü bir toplantıya çağırabilir.[30]

1.5.2. Yönetim Kurulu

Dernek, ilgili yasalar ve politikaları dahil olmak üzere Yönetim Kurulu tarafından temsil edilecek ve yönetilecektir. Genel Kurul, yönetim kurulu üyelerini gizli oylama yoluyla seçecektir ve en az beş üyeden oluşmalıdır. Ana üyelerin görev süresi boyunca herhangi bir nedenden dolayı boş pozisyonları olması durumunda, yerlerine yedek üyeler atanacaktır.[31]

Yönetim Kurulu, en az iki ayda bir toplanan bir dernek parçasıdır. Bu, dernek yönetimi ve faaliyetleri için gereklidir. Yönetim Kurulu, gerekli olduğunda herhangi bir zaman toplanabilir.[32]

1.5.3. Denetim Kurulu

Genel Kurul, yönetim kurulu gibi onu seçer. Denetleme Kurulu'nun üç üyesi değiştirilemeyecektir. Derneğin faaliyetlerini ve hesaplarını bir yılı aşmayan aralıklarla İç Denetim Kurulu (Denetçiler Kurulu) inceler. Ek olarak, dernek

[30] T.C. Resmi Gazete. (23 Kasım 2004). **Dernekler Kanunu**, (Madde 1/5), .a.g.e.
[31]T.C. Resmi Gazete. (15 Mayıs 2023). **Türk Medeni Kanunu**, (Kanun No: 4721, Madde 84). Tertip: 5, Cilt: 41. Yayımlandığı Resmî Gazete, 24607. Erişildiği yer: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4721.pdf
[32]T.C. Resmi Gazete. (15 Mayıs 2023). **Türk Medeni Kanunu** , (Madde 86), a.g.e.

tüzüğünde belirtilen standartlara uygun olarak raporlar hazırlamaları gerekmektedir. Genel Kurul ve Yönetim Kurulu toplantılarında bu raporlar üyelere sunulur.[33]

1.6. Dernek Türleri

Nuriye ER (2014) tarafından yapılan bir araştırmaya göre, dernekler öncelikle "kurucularına göre" sınıflandırılır: basit veya yalın dernekler ve derneklerin dernekleri. İkinci olarak, derneklerin "amaçlarına" göre kategorize edilmesi gerekir. Ancak dernekler, amaç veya hedef sayısı bakımından birbirinden ayırt edilemez çünkü kültürel, sosyal, spor vb. gibi çeşitli amaçlara sahip olabilirler. Derneklerin asıl amacının para kazanmak olmadığı açıktır. Bir dernek, sadece para kazanmak veya kâr paylaşmak için kurulmamalıdır.[34]

1.6.1. Yalın Dernekler

Yalın Dernekler, Türkiye'deki kar amacı gütmeyen kuruluşlardır ve Japonya'da ortaya çıkan ve dünya genelinde yayılan Yalın yönetim felsefesinin ilkelerini teşvik eder ve destekler. Bir araştırma, Türkiye'de Yalın Derneklerin çeşitli sektörlerde Yalın ilkelerin benimsenmesi ve uygulanmasında önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Bu dernekler, Yalın felsefesine ilişkin eğitim kursları sunar ve Yalın uygulamaların bilgi ve deneyimlerini şirketlerle paylaşır. Ayrıca, Yalın İlkelerin faydalarını daha geniş bir iş dünyasına tanıtmak için devlet kurumları ve diğer kuruluşlarla işbirliği yaparlar.[35]

[33]T.C. Resmi Gazete. (15 Mayıs 2023). **Türk Medeni Kanunu** , (Madde 86), a.g.e.
[34] ER, 2014, a.g.e., s.34.
[35] Kurumsal Dönüşüm Dergisi. (2016). **Türkiye'de Yalın Derneklerin Rolü**: Ampirik Bir Çalışma.

Türkiye'de faaliyet gösteren Türkiye Yalın Derneği, Yalın ilkelerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Örneğin, 2005 yılında kurulan dernek, Türk şirketlerinde Yalın uygulamaların yararlarını ve zorluklarını araştırmış ve makaleler yayınlamıştır. Türkiye'deki Yalın Dernekler, iş süreçlerinde verimliliği ve kaliteyi artırmak amacıyla Yalın felsefesinin tanıtılması ve desteklenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu dernekler, Yalın İlkelerin yararları hakkında farkındalık yaratmayı amaçlayan şirketlere eğitim ve kaynaklar sağlamaktadır.

1.6.2. Kamuya Yararlı Dernekler

Önceki başlıkta belirtildiği gibi, derneklerin amaçlarının kâr dağıtımı olmayan gönüllü kuruluşlar olarak nitelendirildiği belirtildi. Belirli bir alanda veya meslek grubunda topluma yardımcı olmak ve sorunları çözmek için kurulan dernekler vardır. Derneklerin nihai hedefi, herkese hizmet vermek ve topluma hizmet etmektir. Türk Tüberküloz Derneği, Türk Hava Kurumu ve Kızılay Derneği buna örnektir. Bu dernekler, kamuya hizmet sunarak devlet üzerindeki yükü azaltmaya çalışırlar.

Kamu hizmetinin özelliklerini göz önünde bulundurarak, Dernekler Kanunu (5253) 27. maddesi, kamu yararı için çalışan derneklerin "kamu yararına çalışan dernekler" olarak tanımlandığını belirtmektedir.[36]

[36] T.C. Resmi Gazete. (23 Kasım 2004). **Dernekler Kanunu**, (Madde 27), a.g.e.

1.6.2.1 Kamu Yararı Kavramı

Kamu yararı, devletin ihtiyaçlarını karşılayan, cevap veren ve topluma fayda sağlayan bir değer setidir.[37]

Yasama organı, çıkardığı her yasada ortak çıkarları korumayı amaçlamaktadır. Bu nedenle, Anayasa Mahkemesi (AYM) kararlarında belirtilen koşullara uygun olarak kamu yararı kavramı biçimlendirilmiş ve genişlemiştir. Bunun bir sonucu olarak, hükümetin yaptığı her şey halkın faydasına hizmet eder. Anayasa yapıcısı, kamu yararı kavramını bir hak ve görev olarak tanımladı ve temel hak ve görevlerin sınırlandırılmasında en önemli bileşen olarak görüyor. "Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Görevler" bölümünün üçüncü alt başlığı, kamu yararının tanımıdır.[38]

1.6.2.2. Kamu Yararı ile İlgili Genel Bilgiler

Cumhurbaşkanı tarafından seçilen ve kamu yararına çalışan dernekler, Dernekler Kanunu'nun 27. maddesinde belirtildiği gibi en az iki yıl boyunca denetlenir.

Bakanlar Kurulu, derneğin kamuya hizmet ettiğine inanabilmesi için, yüksek kaliteli bir amaca ulaşan ve ülke için olumlu sonuçlar üreten faaliyetlere sahip olması gerektiğini düşünüyor. Derneğin topluma faydalı sayılabilmesi için, tüzüğünde yer alan yazılı faaliyetler herkese açık olması gerekir.

[37] Journo.com.tr. (s.y.). **Kamu yararı nedir?** Erişim tarihi: 8 Mayıs 2023, Şuradan erişilebilir: https://journo.com.tr/kamu-yarari-nedir.
[38] SARAÇ, O. (s.y.). **Kamu yararı kavramı**, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Sonuç olarak, bir dernek kurarken, elde etmek istediği hizmetlerle orantılı olarak belirli bir parasal değer atanması gerekir. Yeterli mali kaynaklara sahip olmayan bir dernek, aksi takdirde kamu hizmetlerini yerine getiremez. Bu noktada, kamu yararı için çalışmak, derneğin vermeyi amaçladığı hizmetlerle orantılı olarak finanse edilmesini gerektirir.[39]

1.6.2.3. Kamu Yararına Faaliyet Gösteren Birliğin Statüsünün Tanınması

Dernekler Yönetmeliği'nin 49. maddesi, bir derneğin kamu yararına çalıştığını kabul edebilmesi için yerine getirmesi gereken koşulları sıralıyor:

1. Bir yıldan az olmamak üzere bir süre çalışıyor olmak 2. Bir önceki yılda 200.000 TL'yi aşan satış ve alım işlemlerinin rekabet koşullarına uygun olarak yapılması
2. Yerel, ulusal veya uluslararası düzeyde toplumsal sorunları çözmek ve toplumsal kalkınmaya katkıda bulunmak, derneğin amaç ve eylemlerinin amacı olmalıdır.
3. Yıl içinde elde edilen gelirin en az yarısı hedeflerine ulaşmak için harcanmalıdır.
4. Dernek, tüzüğünde belirtilen amaca ulaşabilme kapasitesine sahip olmalıdır. Bu, mal varlığı ve yıllık gelir olarak gerçekleşir.
5. Bakanlık derneklerinin denetçileri, derneğin mal varlığı ve yıllık gelirine ilişkin durumu hakkında bir rapor hazırlayabilir.

[39] Özdemir, N. (2009). **Dernek ve vakıfların vergilendirilmesi ile ilgili sorunlar ve çözüm önerileri.** Finans Politik & Ekonomik Yorumlar, 46(527), 81-91.

1.6.3. Ticari İşletme İşleten Veya İşletmeyen Dernekler

Dernekler, Türk Medeni Kanunu'nun Madde 56/1'inde belirtildiği gibi topluma hizmet etmeyi amaçlar. Bununla birlikte, bu hedefin kâr paylaşımı olarak sonuçlanabileceği unutulmamalıdır. Medeni Kanun, ticari faaliyetlerde bulunan bir derneğin (EMK m. 54/2) kayıt yaptırması gerektiğini belirtmektedir. Bu nedenle, önceden kayıtlı dernekler belirli ortak projeler başlatabilirler.

Derneklerin yönettiği işletmeler, vergi ve sosyal güvenlik yasalarına uygun olmalıdır. TTK'nın 16. maddesi, kamu tüzel kişiliğine sahip tüzel kişiler tarafından ticaret amacıyla kurulan dernekleri tacit olarak kabul eder. İşletme sahibinin kim olduğu önemlidir. Sonuç olarak, bu dernekler yasal bir varlık olmasa da ticari bir varlık olarak kabul edilirler ve ekonomik kurumlar yerine ticari varlıklar olarak görülürler. Dernekler, şubelerine ait borç ve yükümlülüklerle birlikte sahip oldukları mal, hak ve aidatlardan tamamen sorumludurlar ve ayrı bir tüzel kişilik olarak kabul edilemezler.[40]

1.7. Derneklerin Sona Ermesi

Derneklerin tüzel kişiliği, ya Genel Kurul tarafından alınan bir kararla ya da mahkeme tarafından verilen bir kararla sona erer.

Derneklerin tüzel kişiliği sona erdiğinde, faaliyetleri kesilir ve varlıkları tasfiye edilir. Bu nedenle, dernek yönetim kurulu üyeleri ve üyeleri, dernek sona ermesine

[40] Dernek Danışmanı. (2021). **Derneklerin Ticari Faaliyetleri: Tacir Olmaları ve Tacirlikten Doğan Sorumlulukları.** Erişim tarihi: 8 Mayıs 2023, Şuradan erişilebilir: http://www.dernekdanismani.org/index.php/derneklerin-ticari-faaliyetleri-tacir-olmalari-ve-tacirlikten-dogan-sorumluluklari/

neden olabilecek herhangi bir kararı dikkatle değerlendirmelidir. Ayrıca, mahkeme kararlarının bir sonucu olarak derneklerin varlıkları çoğu zaman hukuki süreçlerle tasfiye edilir. Dernek üyelerine ve diğer ilgili taraflara bu süreç zaman ve para gerektirebilir. Bu nedenle, derneklerin tüzel kişiliğinin sona ermesi önemlidir.

1.7.1. Tüzel Kişiliğin Sona Ermesi

Genel Kurul kararı, kendiliğinden dağılma veya mahkeme kararı, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 88 numaralı maddesi uyarınca derneklerin tüzel kişiliğini sona erdirebilir. Ana Sözleşmeye göre, Genel Kurul Meclisi feshedebilir ve kararın alınması için hazır bulunan üyelerin üçte iki çoğunluğu gereklidir. Genel Kurul kararını onaylarsa, Yönetim Kurulu'nun feshi beş gün içinde bölgedeki en yüksek makama bildirilir.[41]

Dernek, gerekli organların kurulmaması, borçların ödenememesi, ilk genel kurulun kanunun öngördüğü süre içinde yapılmaması veya yönetim kurulu oluşturulamaması gibi durumlarda kendiliğinden feshedilir. Olağan genel kurulun iki kez üst üste yapılamaması durumunda dernek de kapatılır. Derneğin kapatılması, bulunduğu yerdeki en yüksek mülki makam veya savcılık tarafından Sulh Ceza Mahkemesine başvurularak karara bağlanır. Bu, derneğin tüzel kişiliğinin sona ermesine neden olur.[42]

[41] T.C. Resmi Gazete. (8 Aralık 2001). **Türk Medeni Kanunu**, (Kanun No: 4721). Tertip: 5, Cilt: 41. Yayımlandığı Resmî Gazete, 24607. Erişildiği yer: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4721.pdf

[42] T.C. Resmi Gazete. (31.03.2005). **Dernekler Yönetmeliği** ,(Resmî Gazete Tarihi: 31.03.2005, Resmî Gazete Sayısı: 25772, Madde 90). Erişildiği yer: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=8038&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5

Derneğin tüzel kişiliğinin sona erdirilmesi, kuruluş ve eklerindeki ihlalleri veya eksiklikleri düzeltmemesi durumunda mahkeme tarafından kararlaştırılır. Ayrıca mahkeme, Dernekler Kanunu'nda belirtilen davalarda ve yargılamanın herhangi bir aşamasında, aynı kişinin talebi üzerine veya tek başına derneğin tüm faaliyetlerini yasaklayabilir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. Derneklerde Muhasebe Sistemi

2.1. Giriş

Bu bölüm, dernek muhasebe sistemini ele alacak. Dernekler için tutulan defterler, kayda esas belgeler, kayıt usulü, kayıt zamanı ve defterlerin tasdiki gibi konular incelenecektir. Ek olarak, derneklerin muhasebe kayıtları, tek düzen hesap planı ve bildirim sorumlulukları da açıklanacaktı. Gelirlerin, giderlerin, duran varlıkların, kuruluş ve dönem sonu kayıtlarının yanı sıra diğer muhasebe işlemleri de kayıt altına alınacaktır.

Bu bölümde denetim süreci ve analizi ele alınacaktır. Denetlenecek kuruluşun seçilmesi, denetlenecek faaliyetlerin planlanması ve yürütülmesi, denetimin tamamlanması ve raporlanması gibi konular incelenecektir.

Derneklerin finansal işlemleri, yazılım veya elle yapılan bir sistem olan Muhasebe Sistemleri tarafından yürütülür. Bu sistem, derneklerin gelir ve gider kayıtlarını, raporları, vergi beyannamelerini ve muhasebe kayıtlarını tutmalarını sağlar. Dernek yöneticileri, dernek muhasebe sistemini düzenli olarak kontrol etmelidir. Adaletli ve doğru muhasebe kayıtları tutulmalı ve istendiğinde vergi makamlarına sunulmalıdır.[43]

Dernek muhasebe sistemi genellikle şunları içerir:

- Gelir kaydedilmesi (üyelik ücretleri, bağışlar, proje finansmanı vb.)

[43] Konca, M. (2006). **STK'lar için Muhasebe, Finans ve Vergi Uygulamalarına Giriş**. İstanbul Üniversitesi Yayınları Belg.

- Gider kaydedilmesi (personel maaşları, ofis giderleri, proje masrafları vb.)
- Bütçe ve finansal raporların hazırlanması
- Vergi beyannamelerinin hazırlanması
- Muhasebe kayıtlarının arşivlenmesi

2.2. Dernekler Muhasebesi

Dernek muhasebesi, derneklerin finansal işlemlerinin ve kaynaklarının nasıl kullanıldığını izlemek ve raporlamak için kullanılan bir muhasebe türüdür. Türkiye'de 6335 sayılı Dernekler Kanunu ve diğer ilgili mevzuatlar tarafından yönetilmektedir. Dernekler, genel kurula yıllık olarak denetçi raporu, bilanço, gelir-gider tablosu ve yıllık faaliyet raporu gibi belgeler sunmak zorundadır. Gelir ve giderler dernek muhasebesinde dikkatli bir şekilde kayıtlı, kayıtlı ve açık bir şekilde raporlanır. Ayrıca, gerektiğinde dernek muhasebe kayıtları düzenli olarak incelenmeli ve güncellenmelidir.[44]

2.2.1. Dernekler Tarafından Tutulacak Defterler

Dernekler Yönetmeliği'nin 32. maddesi, derneklerin hesapları ve bilançoları doğrultusunda tutacakları defterleri tanımlar. Derneklerin sahip olması gereken belgeler şunlardır:

[44] Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, (Kanun No. 6335). Kabul Tarihi: 26/6/2012. Erişildiği Yer: https://www5.tbmm.gov.tr/kanunlar/k6335.html

Üye Kayıt Defteri: Bu kayıt, dernek üyelerinin kişisel bilgilerini ve üyelik giriş-çıkış tarihlerini içerir. Bu defterde üyeler tarafından yapılan ödemeler de kayıt altına alınmaktadır.

Karar Defteri: Yönetim Kurulu kararları bu defterde tarih ve numarasına göre kaydedilir ve toplantıda hazır bulunan üyelerin imzaları bulunur.

Belge Kayıt Defteri: Gelen ve giden belgelerin orijinal kopyaları, tarih ve sıra sırasına göre bu defterde saklanır.

İşletme Hesap Defteri: Dernek tarafından yapılan harcamalar ve elde edilen gelirler halka açık ve düzenli olarak raporlanır.

Derneklerin muhasebesinde tutulan defterler, örneğin Yevmiye Defteri ve Büyük Defter, bilanço esasına göre tutulur. Bu kayıtlar, Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirlenen muhasebe sistemi kapsamındaki Vergi Usul Kanunu'na uygun olarak düzenlenmiştir.[45] Yeni kurulan işletmeler ilk olarak işletme hesaplarını kullanmalıdır. Bununla birlikte, çok sayıda işletme, vergi muafiyeti koşullarını karşılamak için Bakanlar Kurulu tarafından belirlenen şartları karşılamaya çalışır. Bu indirimden yararlanmak için bilanço defterlerinin tutulması gerekir. Sonuç olarak, bu defterlerin en başından saklanması kuruluşların yararına olacaktır. İşletmenin tüm faaliyetleri muhasebe defterlerine kaydedilir. Bu, yönetimin hesaplarını ve faaliyetlerini denetlemek için gerekli kayıtlara ulaşmasını sağlar.[46]

[45] T.C. Resmi Gazete. (23 Kasım 2004). **Dernekler Kanunu**, (Madde 4),a.g.e.
[46] T.C. Resmi Gazete. (23 Kasım 2004). **Dernekler Kanunu**, (Madde 4),a.g.e.

2.2.2. Kayda Esas Belgeler

Bir işletme veya bireyin finansal işlemlerini ve kayıtlarını belgeleyen belgeler kayıtlardır. Bunun birkaç örneği faturalar, banka dekontları, ödeme emirleri ve muhasebe kayıtlarıdır. Bu belgeler, işletmenin mali durumunu ve muhasebe kayıtlarını doğru ve tutarlı bulmanızı sağlar. Türk Ticaret Kanunu'nun 82. maddesi, belgelere dayalı kayıtların tutulmasını zorunlu kılmaktadır. Yıllık denetim veya vergi denetimi sırasında, bu belgeler muhasebe kayıtlarının doğruluğunu ve tutarlılığını kontrol etmek için gerekli olabilir ve bir şirketin veya bireyin mali durumunu daha iyi anlamak için de kullanılabilir. Türk Ticaret Kanunu'nun 82'nci maddesi, esas belgelerin on yıl boyunca saklanması ve tutulması gerektiğini ve dernekler kanununa göre bu süre beş yıldır. Belgelerin kaybı veya yok edilmesi durumunda, işletme veya birey yasal olarak sorumlu tutulabilir. Elektroniğe dayalı kayıtlar da yasal olarak kabul edilmiştir, ancak fiziksel belgeler kadar güvenli ve uzun ömürlü olmaları gerekir. Sonuç olarak, bir şirketin veya bireyin finansal kayıtlarının doğruluğunun ve tutarlılığının kontrol edilmesi için belgelere dayalı kayıtlar çok önemlidir. Türk Ticaret Kanunu'nun 82. maddesi uyarınca, bu kayıtların tutulması ve saklanması zorunludur ve ihmal edilmesi olumsuz sonuçlara yol açabilir.[47]

[47] T.C. Resmi Gazete. (14 Şubat 2011). **Türk Ticaret Kanunu**, (Kanun No: 6102). Tertip: 5, Cilt: 50. Yayımlandığı Resmî Gazete, 27846. Erişildiği yer: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6102.pdf

VUK Madde 227 ve devamında belirtilen belgeler, kurum ve kuruluşlar tarafından yapılan mal ve hizmet satın alımlarının kapsamlı bir şekilde belgelenmesini sağlar. Bu belgeler şunlardır:[48]

- Fatura
- Perakende satış belgeleri (perakende satış, yazar kasa biletleri, yolcu biletleri)
- Gider Pusulası
- Üretici (müstahsil) makbuzu
- Serbest meslek makbuzu
- Ücret bordrosu ve bordro yerine geçen belgeler

2.2.3. Kayıt Usulü

Bu kurallara göre tutulması gereken defterler ve kayıtların Türkçe olması gereklidir. Ayrıca, not defterlerinin mürekkeple ve bilgisayar kullanılmadan yazılması gerekmektedir. Dernekler Yönetmeliği'nin 33. maddesi uyarınca dernek kayıtları bu şekilde düzenlenir. Bu yönetmelik 2008 yılında İçişleri Bakanlığı tarafından yayımlanmıştır.

2.2.4. Kayıt Zamanı

Tüzüğün noter tarafından onaylanması, dernek kayıt sürecini başlatır. Tüzük, derneğin amacını, faaliyetlerini, yönetim organlarını ve üye sayısını içermelidir. Daha sonra, dernek yönetimi, kayıt işlemleri için belirlenen yere gitmeli ve gerekli

[48] T.C. Resmi Gazete. (10 Ocak 1961). Vergi Usul Kanunu, (Kanun No: 213). Tertip: 4, Cilt: 1. Yayımlandığı Resmî Gazete, 10703, 10704, 10705. Erişildiği yer: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.4.213.pdf

belgeleri sunmalıdır. Dernekle ilgili belgeler arasında, dernek tüzüğü, yönetim kurulu üyelerinin belgeleri, dernek adının tescilli olduğunu gösteren belge ve adı özel bir marka olup olmadığına dair belgeler yer alır. Dernek yönetimi tarafından hazırlanan ve amaçlarını açıklayan bir beyanname de sunulmalıdır. Derneklerin yasal olarak tanınması ve faaliyetlerine devam etmesi için dernekler kayıt zamanı çok önemlidir. Resmi makamlar bu prosedürü izleyebilir ve derneklerin faaliyetleri üzerinde inceleme yapabilir.[49]

2.2.5. Defterlerin Tasdiki

Madde 36, derneklerin defterlerinin tasdiki ile ilgilidir. Madde, derneklerin yıllık hesap dönemi sonunda tasdik etme prosedürlerini belirler.

Dernek için tasdik formu, isim, sicil numarası, imzacı, kitap türü, sayfa sayısı, onay tarihi, tasdik numarası, resmi mühür ve onaylanmış imza içermelidir. Yetkili bir kişinin kaşesi ve imzası, defterin son sayfasında bulunmalıdır. Her sayfada sayfa sayısı ve onay tarihi belirtilmeli ve sayfalar sıralı ve mühürlü olmalıdır. Tasdik formu Ek 2'de yer almaktadır.

2.2.6. Derneklerin Bildirim Ödevleri

Dernekler, kuruluşlar ve faaliyetlerini yürütmek için belirli sorumlulukları vardır. Dernekler de bu sorumlulukların bir parçasıdır. Bir dernek, belirli zaman aralıklarında belirli kurumlara veya makamlara bilgi vermekle yükümlüdür.

[49] Dernekler Kanunu Son Hali - 5253 Sayılı Dernekler Kanunu 2017. Roze Haber. Erişildiği yer: https://rozethaber.com/dernekler-kanunu-son-hali-5253-sayili-dernekler-kanunu-2017/

Derneklerin yasal olarak yükümlü olduğu bildirim ödevleri vardır. Yasalar, derneklerin faaliyetleri, kaynakları, harcamaları ve benzeri konular hakkında yürütülen denetim ve kontrol faaliyetlerini kolaylaştırmak için bu sorumlulukları belirlemiştir. Yıllık bildirimler, derneklerin sorumluluğudur. Bu bildirimler, derneklerin üyeleri ve denetim ve kontrol faaliyetlerinde bulunan makamlar tarafından kolayca kullanılabilir. Dernekler, belge ve verilerin sunulması, harcamaların incelenmesi ve denetlenmesi, mali yapılarının değerlendirilmesi ve üyelerinin haklarının korunması gibi sorumlulukları yerine getirir. Dernekler, yasal yükümlülükleri karşılamak için bildirim ödevlerini dikkatli bir şekilde yerine getirmelidir. Derneklerin yasal yükümlülükleri karşılamak ve denetim ve kontrol faaliyetlerinde bulunan makamların dernekler hakkında daha fazla bilgi sahibi olmasını sağlamak için bu bildirim sorumlulukları belirlenmiştir. Dernekler, bildirim sorumluluklarını yerine getirmezlerse yasal kısıtlamalarla karşı karşıya kalabilir.[50]

Bildirim Ödevleri:

- Yıllık faaliyet raporu sunmak
- Genel kurul toplantılarını düzenlemek
- Yönetim kurulu üyelerinin değişimini bildirmek
- Finansal durumlarını rapor etmek
- Faaliyetleri hakkında devlet kurumlarına bilgi vermek
- Belirli zaman aralıklarında bütçe ve denetim raporlarını sunmak
- Çalışma raporlarını devlet kurumlarına sunmak
- Çalışmalarının amacı ve hedefleri hakkında bilgi vermek

[50] Dernekler Kanunu Son Hali - 5253 Sayılı Dernekler Kanunu 2017. a.g.e.

- Dernek yönetiminin faaliyetleri hakkında devlet kurumlarına bilgi vermek
- Derneklerin yasal yükümlülükleri ile ilgili diğer bildirim ve raporlama yükümlülükleri.

2.2.7. Tek Düzen Hesap Plânı

Vakflar Yönetmeli'nin 50. maddesine göre, yeni vakflar ile mülhak, cemaat ve esnaf vakflarn Vakflar Tek Düzen Hesap Plan'na uygun bir şekilde muhasebe kaytlarn tutmalar gerekmektedir. Vakflar Genel Müdürlüü's resmi internet sitesinde yaylanan Vakflar Tek Düzen Hesap Plan'na uygun olarak muhasebe kaytlar'n tutmalar, bilânço ve gelir-gider tablolar'na da bu plana göre düzenlemeleri gerekmektedir. Iletme esasna tabi olan vakflar ise iletme esasna göre defter tutabilirler, bilânço esasna tabi olan vakflarn dşnda. The Vakflar Yönetmeli'nin ekinde yer alan Ek 8'deki yllk hesap cetvelini düzenlemeleri gerekmektedir, as it were. Maliye Bakanl's Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebli'i'ne uygun olarak düzenlemeleri gerekmektedir. Bilânço usulüne tabi olan vakflar muhasebe kaytlar. Vakflar, tek dezen hesap plannda bulunan hesaplar tamamn kullanmayp, sadece kendi ilemleriyle ilgili olan hesaplar kullanacaklardr. As of right now, vakflar's bilânço and gelir-gider tablolar's örnek olarak verilen tablolara uygun olarak düzenlemeleri gerekmektedir. .[51]

[51] T.C. Resmi Gazete. (31.03.2005). **Dernekler Yönetmeliği** ,(Resmî Gazete Tarihi: 31.03.2005, Resmî Gazete Sayısı: 25772, Madde 50). Erişildiği yer: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=8038&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5

2.3. Derneklerde Muhasebe Kayıtları

Türkiye Dernekler Kanunu'nun 57. Maddesi, derneklerin muhasebe kayıtlarını düzenlemektedir. Bu kayıtlar, derneklerin mali durumlarının doğru bir şekilde belirlenmesine, vergi mevzuatına uygunluğunun sağlanmasına ve denetimler sırasında işletmenin mali durumunun doğru bir şekilde belirlenmesine yardımcı olur. Bu nedenle, dernekler muhasebelerini düzenlerken çok dikkatli olmalıdır. Muhasebe kayıtları, kuruluşun finansal durumunun takip edilmesini, gelir ve giderlerini izlemesini ve bütçe oluşturmasını kolaylaştırır. Ayrıca, dernek, muhasebe kayıtlarını kullanarak vergi beyannamelerinin hazırlanmasına ve vergi mevzuatına uymasına yardımcı olur. Bu nedenle, derneklerin düzenli ve doğru muhasebe kayıtlarını tutmaları son derece önemlidir.

2.3.1. Gelirlerin Kaydı

Gelirlerin kaydı, bir işletmenin elde ettiği parayı muhasebeleştirir. Bu kayıtlar, işletmenin finansal durumunu ve vergi düzenlemelerine uygunluğunu belirlemek için gereklidir. Gelirlerin kayıtlanması, vergi mevzuatı ve muhasebe standartlarına uygun olmalıdır. Gelir kayıtlarının çoğu fatura veya dekont gibi belgelerle yapılır. Bu belgeler, işletmenin gelirlerini ve vergi matrahlarını içerir. İşletmenin kar veya zararının hesaplanması da gelir kayıtlarını gerektirir.

Gelirlerin kaydı, vergi mevzuatına göre zorunludur. Aynı şekilde, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu'nun (TMSK) düzenlemeleri de gelirlerin kaydı konusunda önemlidir. Gelirlerin kaydı, işletmelerin vergi mevzuatına uygunluğunu sağlamakta ve vergi denetimleri sırasında işletmenin mali durumunun doğru bir

şekilde tespit edilmesini kolaylaştırmaktadır. Bu nedenle, işletmeler gelirlerin kaydı konusunda dikkatli olmalıdırlar.[52]

Gelirler, derneklerin amaçlarını gerçekleştirmelerine yardımcı olur. Bu nedenle, dernek yöneticilerinin gelir kayıtlarını dikkatli bir şekilde yapması gereken önemli bir görevdir. Derneklerin gelir kayıtları düzenli olarak güncellenmeli ve ayrıntılı olarak tutulmalıdır. Dernek yöneticileri veya profesyonel muhasebeciler bu işlemi yapabilir. Gelir kayıtları, dernek yöneticilerinin vergi beyannamelerini düzenlemelerine yardımcı olur ve bu da vergi yükünü azaltır.

Sonuç olarak, derneklerin gelir kayıtları, derneklerin finansal durumlarını ve vergi beyannamelerini düzenli olarak takip etmelerini sağlar. Bu, derneklerin amaçlarına ulaşmalarına ve başarılarını değerlendirmelerine yardımcı olur. Gelir kayıtlarını düzenli olarak tutmak için dernek yöneticileri profesyonel muhasebeciye başvurabilirler.

"Dernek Gelirleri Alındı Belgesi'ne (Ek 3) Göz Atmak İçin."

2.3.2. Giderlerin Kaydı

Gider kayıt işlemi, işletmenin mali durumunu ve vergi düzenlemelerine uygunluğunu belirlemek için gereklidir. İşletmenin mali tablolarında giderler bir kalemdir ve işletmenin Net gelirini düşürür. İşletmenin ticari faaliyetleri sırasında

[52] T.C. Resmi Gazete. (6 Ocak 1961). **Gelir Vergisi Kanunu**, (Kanun No: 193, Madde 90). Tertip: 4, Cilt: 1, Sayfa: 850. Yayımlandığı Resmî Gazete, 10700. Erişildiği yer: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.4.193.pdf

yaptığı harcamalar giderler olarak bilinir. Örneğin, ücretler, maliyetler, vergiler ve kira gibi harcamalar dikkate alınmalıdır.

Türkiye'deki vergi mevzuatı, gider kayıtlarını zorunlu kılmaktadır. Giderler, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK) tarafından belirlenen standartlara göre kaydedilir. Şirketlerin giderlerini kaydetmeleri, vergi mevzuatına uymalarını sağlar ve vergi denetimleri sırasında mali durumlarının doğru bir şekilde anlaşılmasını kolaylaştırır. Bu nedenle, şirketler giderlerini dikkatli bir şekilde belgelemelidir.

Derneklerin harcamaları ayrıntılı bir şekilde belgelenir, faturalandırılır ve saklanır. Bu belgeler, kuruluşun muhasebe sürecinde ve vergi beyannamelerinin hazırlanmasında kullanılır. Giderlerin doğru ve eksiksiz bir şekilde kayıt altına alınması, derneğin mali durumunun doğru bir şekilde gösterilmesini ve yöneticilerin karar verme sürecinde etkili olmasını sağlar. Dernek giderlerinin kayıt altına alınması, muhasebe sürecinin yanı sıra yöneticilerin tüm ödemelerle ilgili belgeleri titizlikle saklamasını gerektirir. Bu belgeler düzenli olarak saklanmalı ve yöneticilerin her zaman erişebileceği bir yerde bulunmalıdır. Ayrıca, yöneticilerin ödemelerin doğru yapıldığını kontrol etmeleri ve eksiklikler olduğunda bunları düzeltmeleri çok önemlidir. Dernekler Kanunu'na göre.

"Giderlerin Kaydı için (Ek 4) Göz Atmak İçin."

2.3.3. Duran Varlıkların Kaydı

Duran varlıkların kaydı, derneklerin faaliyetlerini sürdürebilmek ve mal varlıklarını etkin bir şekilde yönetebilmek için önemli bir süreçtir. Türk

derneklerin duran varlıklarını kaydetmeleri, Türk Dernekler Kanunu'na (Kanun No: 5253) göre zorunlu tutulmaktadır. Duran varlık kaydı, derneklerin mülkiyetinde bulunan taşınır ve taşınmaz varlıkların kaydedilmesi sürecini ifade eder. Taşınır varlıklar arasında araçlar, makineler, bilgisayarlar, mobilyalar gibi eşyalar bulunurken, taşınmaz varlıklar arasında ise derneğe ait gayrimenkuller yer almaktadır. Türk Dernekler Kanunu, 5253 sayılı kanun, duran varlıkların kaydedilmesi konusunda ayrıntılı düzenlemeler içermektedir. Kanunun ilgili maddeleri derneklerin duran varlıklarının kaydedilmesini zorunlu kılmaktadır. Duran varlıkların kaydı, derneklerin mal varlığını etkin bir şekilde yönetmelerine yardımcı olmakta ve dernek faaliyetlerinin sürdürülmesi için önemli bir araçtır. Bu kayıtların doğru ve güncel olması, derneklerin varlık envanterini izlemelerini ve gerektiğinde denetimler için hazır bulundurmalarını sağlamaktadır.

2.3.4. Kuruluş Ve Dönem Sonu Kayıtları

Bir derneğin kuruluş aşaması ve dönem sonunda yapması gereken kayıtlar, Dernekler Kanunu'na göre tanımlanır (Dernekler Kanunu, 5253 sayılı yasa). Dernekler Kanunu'na göre, kuruluş aşamasında dernek adı, amaçları, yapısı, çalışma alanları, yönetim yapısı, faaliyet alanları ve mal varlığı gibi bilgiler noter tarafından kaydedilmelidir. Derneklerin kuruluş aşamasında noter, dernek adı, amaçları, yapısı, çalışma alanları, yönetim yapısı, faaliyet alanları ve mal varlıkları gibi bilgileri kaydetmelidir. Derneğin varlığının ve amaçlarının yasal olarak tanınması ve şeffaflığı bu kayıt süreci yoluyla sağlanır. Her dönem sonunda, genellikle mali yıl sonunda, dernekler de kayıtlarını güncellemekle yükümlüdür. Mali tablolar, faaliyet raporları, genel kurul toplantı tutanakları ve diğer belgeler, bu dönem sonu kayıtlarını oluşturabilir. En güncel bilgilere ulaşmak için Dernekler Kanunu'na bakmak veya resmi kaynaklardan yardım almak önemlidir çünkü derneklerin kuruluş ve dönem sonu kayıtlarıyla ilgili düzenlemeler zaman içinde değişebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. DERNEKLERDE VERGİ SİSTEMİ

3.1. Giriş

Bu bölüm, derneklerin vergi sistemini ele alacak. Özellikle kurumlar vergisi, gelir vergisi, katma değer vergisi, damga vergisi, gümrük vergisi, emlak vergisi, veraset intikal vergisi, belediye gelirleri ve dernek yönetim kurullarının vergi borçları gibi derneklerin vergi kanunları karşısındaki durumu incelenecektir. Ayrıca, derneklere bağış yapanlar için gerekli olan fatura formları ve beyannameler gibi konular da ele alınacak. Bu bölüm, derneklerin vergi sistemiyle ilgili önemli bilgiler vermeyi amaçlamaktadır.

Türkiye'de kamu yararına faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarından biri de derneklerdir. Genellikle, derneklere özel bir vergi sistemi uygulanır. Türkiye Vergi Kanunları ve Dernekler Kanunu, derneklerin vergi borçlarını düzenler. Dernekler, kurumlar vergisi ve gelir vergisi gibi vergilerden genellikle muaf tutulurlar. Bununla birlikte, derneklerin elde ettiği gelirler belirli durumlarda vergilendirilir. Örneğin, dernekler ticari kazançlarından vergi alır.

Türkiye Vergi Kanunları'na göre, dernekler aynı zamanda vergi beyannameleri sunmak zorundadır. Türkiye'deki vergi kanunları, derneklerin vergi beyannamelerini sunmasını zorunlu kılmaktadır.

3.2. Derneklerin Vergi Kanunları Karşısındaki Durumu

Dernekler, Türkiye'de vergi kanunları kapsamında birçok avantaj sağlamaktadır. Bu avantajlar arasında derneklerin faaliyetlerinden elde edilen gelirlerin vergilendirilmemesi, bağışların vergi indirimi olarak kabul edilmesi ve yatırımların teşvik edilmesi gibi unsurlar yer almaktadır. Bu kapsamda, derneklerin amacı sosyal, kültürel, eğitim, sağlık, spor, sanat, bilim ve teknoloji, çevre, barınma, istihdam, insan hakları, hukuk gibi alanlarda hizmet sunmak olmalıdır.

Bağışların miktarı belli bir limitin üzerinde olması durumunda, bağışçılar tarafından yıllık beyanname düzenlenerek, vergi indirimi uygulanmaktadır. Son olarak, Türkiye'de derneklerin yatırımlarını teşvik etmek amacıyla birçok teşvik uygulanmaktadır. Bu teşvikler arasında yatırım teşvik belgesi, kredi faiz desteği, vergi muafiyeti gibi unsurlar yer almaktadır (Türkiye İşletmeler ve Ekonomi Bakanlığı, "Derneklerin Vergi Kanunları Karşısındaki Durumu", 2023; Türkiye Dernekler Federasyonu, "Dernekler ve Vergi Kanunları", 2023). Bu teşvikler, derneklerin faaliyetlerini daha etkili bir şekilde gerçekleştirmelerine olanak tanımaktadır.

3.2.1. Kurumlar Vergisi Yönünden Derneklerin Durumu

Kurumlar vergisi, bir kuruluşun elde ettiği kârın vergilendirilmesi anlamına gelir. Bu vergi, kuruluşların kârlarının bir kısmını devlete vermelerini gerektirir. Kurumlar vergisi de dernekleri etkiler.

Sosyal, kültürel, spor veya diğer amaçlarla kurulan dernekler, üyelerinden ücret almayan, kâr amacı gütmeyen ve genellikle hizmet amaçlı faaliyetler yürütürler. Bu nedenle, dernekler kurumlar vergisinden muaftır.

Bununla birlikte, derneklerin elde ettiği gelirlerin bir kısmı vergilendirilir. Örneğin, bir dernek faaliyetlerinden elde edilen gelir vergilendirilir. Ayrıca, kira, finansal kiralama, arsa veya bina satışları gibi gelirler vergilendirilir.

Türkiye'de derneklerin vergilendirilmesi, Kurumlar Vergisi Kanunu ile düzenlenir. Bu kanun, derneklerin vergiden muafiyetlerini ve vergilendirilen gelirlerini düzenler. Ek olarak, derneklerin vergi beyannamelerini nasıl hazırlamaları gerektiği konusunda talimatlar verir.

Dernekler kurumlar vergisine tabidir. Bununla birlikte, dernekler genellikle hizmet amaçlı faaliyetler yürüttükleri için vergi muafiyeti uygulanır.[53]

3.2.2. Gelir Vergisi Yönünden Derneklerin Durumu

Derneklerin gelirleri genellikle gelir vergisi kanununa göre vergilendirilir. Bununla birlikte, dernekler belirli koşulları karşılamaları durumunda vergiden muafiyet hakkına sahiptir.

Derneklerin gelir vergisi muafiyeti için aşağıdaki koşullar sağlanmalıdır:

1) Kâr Amaçsız Olma: Dernek, kâr amacı gütmeyen bir kuruluştur. Dernek, elde ettiği geliri amaçlarını gerçekleştirmek için doğrudan kullanmalı ve üyelerine dağıtmamalıdır.

[53] Seviğ, V., (2007), **Dernek veya Vakıflara Ait İktisadi İşletmeler**, Dünya Gazetesi, 25.01.2007, 2.

2) Kamu Yararına Faaliyet: Bir dernek, toplumun veya belirli bir kesiminin yararına olacak şekilde sosyal, kültürel, eğitim, sağlık ve çevre koruma gibi alanlarda faaliyet göstermeli ve bu faaliyetlerden herhangi birini gerçekleştirmelidir. Derneğin faaliyetleri topluma faydalı olmalıdır.

3) Genel Hükümlere Uyma: Gelir Vergisi Kanunu'nda belirtilen diğer genel hükümler, derneğin uyması gereken diğer şeylerdir. Örneğin kayıt tutma, defter ve belge düzenleme ve beyanname verme sorumlulukları vardır.

Bu koşulları karşılayan kuruluşlar, Gelir Vergisi Kanunu'nun ilgili hükümlerine göre vergiden muaf tutulabilirler. Muafiyet kapsamında olan dernekler, gelirlerinden gelir vergisi ödemek zorunda kalmazlar.

Bununla birlikte, derneklerin bazı gelirleri vergilendirilir. Örneğin, faiz gelirleri ve gayrimenkul kiraları gibi gelirler vergilendirilir.

Gelir Vergisi Kanunu'na uygun olarak, derneklerin gelirlerini doğru bir şekilde beyan etmeleri ve vergi yükümlülüklerini yerine getirmeleri çok önemlidir. Bu konuda dernekler, mali danışmanlık almak veya ilgili vergi daireleriyle iletişime geçmek için bir seçenek olabilir.[54]

3.2.3. Katma Değer Vergisi Yönünden Derneklerin Durumu

[54] T.C. Resmi Gazete. (6 Ocak 1961). **Gelir Vergisi Kanunu**, (Kanun No: 193, madde 94). Tertip: 4, Cilt: 1, Sayfa: 850. Yayımlandığı Resmi Gazete, 10700. Erişildiği yer: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.4.193.pdf.

Katma Değer Vergisi (KDV, 3065), Türkiye'de de tüm ülkelerde olduğu gibi önemli bir vergi türüdür. KDV, hizmetlerin ve ürünlerin satışı sırasında alınan bir vergidir. KDV açısından dernekler biraz farklıdır.

Türkiye'de derneklerin faaliyetleri KDV'den muaftır. Bu istisnalar sayesinde, dernekler sosyal amaçlarını gerçekleştirmek için gerekli olan mal ve hizmetleri satın alabilir ve satabilirler. Derneklerin üye aidatları, katkılar ve bağışlar gibi gelirleri KDV'den muaftır. Derneklerin teslimi yapılan ürünler ve hizmetler de KDV'den muaftır.

Derneklerin KDV istisnası kapsamında kalan faaliyetleri dışında yaptıkları faaliyetlere KDV uygulanır. Örneğin, bir dernek profesyonel hizmetler sunarken KDV uygulanır. Aynı şekilde, derneklerin kar amacı gütmeyen faaliyetler dışında yaptıkları faaliyetler için KDV uygulanır.

3.2.4. Damga Vergisi Yönünden Derneklerin Durumu

Kurumlarla ilgili kağıtlar" başlıklı bölümünün 17 numaralı fıkrası uyarınca, genel menfaatlere yararlı dernekler, her türlü işlemlerinde düzenlenen ve damga vergisi kendileri tarafından ödenmesi gereken kağıtlar bakımından.

Derneklerin, belirli işlemler ve belgeler için damga vergisi ödeme yükümlülükleri bulunmaktadır. 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu'na göre, dernekler tarafından düzenlenen belgelerden bazıları damga vergisine tabi tutulmaktadır. Bu belgeler arasında derneklerin faaliyetleriyle ilgili yazılı evraklar, sözleşmeler, taahhütler ve benzeri belgeler yer almaktadır. Damga vergisi ödeme yükümlülükleri, belgenin

değerine ve belgenin türüne göre değişebilmektedir. Bu nedenle dernekler, ilgili kanun hükümlerine uygun olarak damga vergisi ödemekle sorumludur.

3.2.5. Gümrük Vergisi Yönünden Derneklerin Durumu

Gümüş (2018) tarafından yapılan bir araştırma, derneklerin gümrük vergisi konusundaki durumunu inceledi ve derneklerin hukuki desteğe ve bilgiye ihtiyacı olduğunu gösterdi. Yurt dışından ithal ettikleri mal ve hizmetler için gümrük vergisi ödeme yükümlülüğü olabileceği gibi, yasal statülerine bağlı olarak vergi muafiyeti veya indiriminden yararlanabilirler.[55]

Derneklerin amacı sosyal, kültürel, eğitim veya sağlık olduğu sürece, Türk Gümrük Kanunu'na göre gümrük vergisinden muaf tutulurlar. Bu yasa 27 Ekim 1999'da kabul edildi ve 4 Kasım 1999 tarihli 23866 sayılı Resmî Gazete'de yayınlandı.[56]

Sonuç olarak, Türkiye'deki derneklerin gümrük vergileriyle ilgili durumu belirsizdir. Dernekler, ithal ettikleri ürünler için gümrük vergisi ödemek zorunda kalabilecekleri gibi, yasal statülerine bağlı olarak vergi muafiyeti veya indiriminden yararlanabilirler. Sonuç olarak, derneklerin bu konuda hukuki yardım aramaları ve mevcut mevzuata hakim olmaları çok önemlidir.

[55] Gümüş, İ. (2018). **Derneklerin Gümrük Vergisi Yükümlülükleri**. Mali Çözüm, 135, 54-64.
[56] Gümrük Kanunu. (1999). Türkiye Cumhuriyeti Resmi Gazete, 23866, 4/11/1999. Erişildiği yer: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4458.pdf

3.2.6. Emlak Vergisi Yönünden Derneklerin Durumu

Derneklerin emlak vergisi yönünden durumu, 1319 Sayılı Emlak Vergisi Kanunu'na göre düzenlenmektedir. Kanunun 4. maddesi uyarınca, derneklerin taşınmazları, kamuya yararlı olmaları şartıyla emlak vergisinden muaf tutulabilmektedir.[57]

Bu muafiyet, derneklerin binalarını ve arazilerini kapsamaktadır. Ancak, derneklerin taşınmazlarının emlak vergisinden muaf tutulabilmesi için bazı şartların yerine getirilmesi gerekmektedir. Örneğin, taşınmazların kiraya verilmemesi, kurumlar vergisine tabi işletmelere ait olmaması veya bunlara tahsis edilmemiş olması gibi şartlar aranmaktadır.

Bu şekilde kamuya yararlı derneklere ait olan binalar ve araziler, emlak vergisi ödemekten muaf tutulmaktadır. Ancak, muafiyetin geçerli olabilmesi için derneklerin emlak vergisiyle ilgili kanuni düzenlemelere ve şartlara uyum sağlamaları önemlidir.

3.2.7. Veraset İntikal Vergisi Yönünden Derneklerin Durumu

Veraset İntikal Vergisi (VİV), bir kişinin ölümü sonrası miras yoluyla devralınan malların vergilendirilmesidir. Ancak, Türkiye'de dernekler açısından VİV uygulamasının durumu biraz farklıdır.

[57] Emlak Vergisi Kanunu. (1970). (Kanun No: 1319, Kanunun 4), Resmî Gazete, 13576, 11/8/1970. Erişildiği yer: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.1319.pdf.

Dernekler, Türkiye'de sosyal, kültürel, eğitim ve sağlık gibi konularda hizmet vermek için kurulmuş kurumlardır (Dernekler Kanunu, 2013). Bu nedenle, derneklerin mal varlıkları genellikle hizmet amacı için kullanılır ve ölüm sonrası miras yoluyla devralınamaz. Bu nedenle, Türkiye'de dernekler VİV'den muaf tutulmaktadır.[58]

Ancak, derneklerin mal varlıklarının bazı durumlarda devredilebileceği unutulmamalıdır. Örneğin, dernek kapatılırsa veya tasfiyesi gerçekleşirse, derneğin mal varlıkları devredilebilir ve VİV uygulanabilir. Ayrıca, derneklerin mal varlıklarının özel amaçlar için kullanılması durumunda da VİV uygulanabilir.[59]

Sonuç olarak, Türkiye'de dernekler VİV uygulaması açısından özel bir durumdadır. Derneklerin hizmet amacı için kullandıkları mal varlıkları genellikle ölüm sonrası miras yoluyla devralınamaz ve VİV uygulanmaz. Ancak, dernek kapatılması veya tasfiyesi durumunda veya özel amaçlar için kullanılması durumunda VİV uygulanabilir.

3.2.8. Derneklere Bağış Yapanlarca Düzenlenecek Faturanın Şekil Şartı ve Beyannamenin Düzenlenmesi

Derneklere yapılan bağışların yasal olarak kabul edilmesi için, bağış yapanların derneklerin faaliyetlerine katkıda bulunmak amacıyla yaptıkları bağışların bir

[58]T.C. Resmi Gazete. (14 Şubat 2011). **Türk Ticaret Kanunu**, (Kanun No: 6102, Madde 143). Tertip: 5, Cilt: 50. Yayımlandığı Resmî Gazete, 27846. Erişildiği yer: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6102.pdf

[59] T.C. Resmi Gazete. (14 Şubat 2011). a.g.e.

faturasını düzenlemeleri gerekir. Türkiye Cumhuriyeti Maliye Bakanlığı, gelir vergisi kanunu.[60] tarafından faturanın şekil şartlarını belirler.

Faturanın şekil şartlarına göre, faturada şu bilgilerin yer alması gerekir:

- Fatura tarihi
- Fatura numarası
- Bağış yapanın adı, soyadı veya unvanı
- Bağış yapanın vergi numarası
- Bağışın miktarı
- Bağışın niteliği (örneğin, nakit, mal veya hizmet)
- Derneğin adı, soyadı veya unvanı
- Derneğin vergi numarası

Ayrıca, fatura düzenleyen kişi veya kuruluş, faturayı düzenlemeden önce dernek tarafından vergi numarasının doğruluğunu kontrol etmelidir. Eğer fatura düzenleyen kişi veya kuruluş, dernek tarafından verilen vergi numarasının doğru olduğunu kontrol edemezse, fatura düzenlemek yerine dernekle iletişime geçmelidir.[61]

[60] Gelir Vergisi Kanunu (G.V.K.). (Kanun No: 193). T.C. Resmi Gazete, Tertip: 4, Cilt: 1, Sayfa: 850, Yayımlandığı Resmî Gazete, 10700. (6 Ocak 1961). Erişildiği yer: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.4.193.pdf.

[61] T.C. Resmi Gazete. (2 Kasım 1984). **Katma Değer Vergisi Kanunu**, (Kanun No: 3065). Tertip: 5, Cilt: 24, Sayfa: 47. Yayımlandığı Resmî Gazete, 18563. Erişildiği yer: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.3065.pdf

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. Uygulama

4.1. Giriş

"Uygulama" başlığı altında yürütülen çalışma bu bölümde ayrıntılı olarak ele alınacaktır. Araştırmanın amacı, önemi, evren ve örneklem seçimi gibi konular literatür taramasında ele alınacaktır. Veri toplama araçları ve teknikleri de açıklanacaktır. Araştırma modeli, hipotezler, elde edilen sonuçlar ve öneriler de sunulacak.

4.2.Literatür Taraması

Dernekler, üyelerinden, faaliyetlerinden ve uygulamalarından belirli bir gelir elde eden ve gelirlerinin bir kısmını toplum yararına kullanan önemli sivil toplum kuruluşlarıdır. Aynı zamanda, derneklerin gelirlerinin bir kısmını vergi olarak devlete ödemeleri yasal faaliyetin kanıtıdır.

Bu çalışma, derneklerin muhasebe ve vergi sistemi üzerine bir çalışma olup, sistemin aktif bir dernek üzerinden açılmasını amaçlamaktadır.

Türkiye'de dernek, vakıf gibi kâr amacı gütmeyen kuruluşlarla ilgili çalışmalar Olmakla beraber cak, kurumsal muhasebe ve vergi sistemleri hakkında çok az uygulamalı araştırma bulunmaktadır.

Çalışma ile bağlantılı olarak ele alınan çalışmalara aşağıda kısaca değinilmiştir.
Turan (2006) dernek ve vakıflarda bağımsız denetime ilişkin çalışmasında denetim standartlarına bakılmıştır. Uluslararası bağımsız denetim uygulamalarının

yakından takip edilmesi ve zaman içinde benimsenmesi gerektiğini ve bu standartlara bağlı kalındığı değerlendirilmiştir.[62]

Demir (2008), tekdüzen bir muhasebe sistemi aracılığıyla ve bunun sonucunda dernekleri inceleyen araştırmasında, bir muhasebe sisteminin derneklere uygulanabilirliğini araştırmış; Sendikalar, vakıflar ve siyasi partiler de dahil olmak üzere sivil toplum kuruluşlarının, derneklere benzer şekilde yapılandırılmış ayrı bir muhasebe sistemi geliştirmesinin uygun olacağını belirtmiştir.[63]

Özdemir (2009) araştırmasında dernek ve vakıfların vergilendirilmesi ile ilgili konuları ele almıştır. konuyu denetim ve vergi uygulaması üzerinden inceleyen Özdemir, dernek ve vakıfların gelir denetimlerinin yoğunlaştırılması gerektiğini, vergi mevzuatının vergi esaslarının gözden geçirilerek sınırlarının ve çerçevesinin netleştirilmesi gerektiğini kaydet miştir.[64]

Şafak (2009), dernekler aracılığıyla kar amacı gütmeyen kuruluşlarda bir muhasebe sistemi uygulamıştır. Çalışmada, Derneklerın muhasebe uygulamaları ile kayıt sistemlerinin örtüşüp örtüşmediğini tespit etmiş ve belirli hesapların tanımlarının, muhasebe işlemlerinin ve muhasebe raporlarının sistematiğinin yıllık hesapların mantığına göre yeniden tanımlanması gerektiğini belinmiştir.[65]

---

[62] Turan, E. (2006). **Bağımsız denetim standartlarının dernek ve vakıflarda uygulanabilirliği**. Mali Çözüm Dergisi, 1(1), 17-29.
[63] Demir, S. (2008). **Sivil toplum kuruluşlarının muhasebeleştirilmesi: Birleşik bir muhasebe sistemi önerisi.** Mali Çözüm Dergisi, 3(5), 45-57.
[64] Özdemir, N. (2009). **Dernek ve vakıfların vergilendirilmesi ile ilgili sorunlar ve çözüm önerileri.** Finans Politik & Ekonomik Yorumlar, 46(527), 81-91.
[65] Şafak, E. (2009). **Kar amacı gütmeyen kuruluşlarında muhasebe uygulaması: bir dernek uygulaması**. Muhasebe ve Finansman Dergisi, (44), 41-57.

Yıldırım (2011), derneklerin ve dernek finansman şirketlerinin durumunu farklı Derneklerin kanunları zemininde tartışmış ve değerlendirmiştir. vergilendirilmesine ilişkin ilke ve düzenlemeler diğer şirketlerin vergilendirilmesinden bir ölçüde farklılık göstermiştir. Bunu derneklerin kâr amacı gütmeyen kuruluşlar olduğunu ve ekonomik işletmelerle iç içe olduğunu söyleyerek açıkladmıştır.[66]

Oyman (2015), dernek muhasebesi ve vergi uygulamaları üzerine yaptığı bir çalışmada muhasebe ve vergi uygulamalarının dernekler açısından gerekliliğini ve faydalarını tartışmıştır. Daha sonraki dönemlerde ortaya çıkan karmaşıklığı ortadan kaldırmak için derneklerde muhasebenin gerekli olduğunu düşünen Oyman, kamu derneklerinin belirli vergi türleri için vergi uygulaması açısından da faydalı olduğunu ifade etti.[67]

4.3.Araştırmanın Amacı

Türkiye'deki derneklerin muhasebe ve vergi sistemini inceleyen bu çalışma, derneklerin finansal yönetimi hakkında daha fazla bilgi edinmeyi amaçlamaktadır. Nasaem Khair muhasebe ve vergi uygulamaları incelenerek, bu derneklerin finansal performanslarını iyileştirmek için öneriler sunulacaktır. Müşteri adı Nasaem Khair 'dir.

4.4.Araştırmanın Önemi

[66] Yıldırım, A. (2011). **Derneklerin işletme hesabı açma zorunluluğu**, (Master's thesis, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
[67] Oyman, M. (2015). **Kooperatif muhasebesi ve vergi uygulamaları**. Muhasebe ve Denetime Bakış, 5(17), 24-41.

Bu çalışmanın amacı, Türkiye'deki derneklerin muhasebe ve vergi sistemi hakkında yetersiz araştırmaların yapılmasını sağlamaktır. Derneklerin finansal yönetimi hakkında bilgi vererek, derneklerin finansal performanslarını iyileştirmek için öneriler sunulacaktır. Bu araştırma, sivil toplum kuruluşları, akademisyenler ve ilgili taraflar için faydalı bir kaynak olacaktır.

4.4.1.Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evreni, Türkiye'deki derneklerdir. Örneklem ise, dernek Nasaem Khair sivil toplum kuruluşldan oluşmaktadır.

4.5.Veri Toplama Aracı ve Yöntem

Dernek Nasaem Khair finansal yönetimi hakkında bilgi edinmek amacıyla, yarı yapılandırılmış bir mülakat gerçekleştirilmiştir. Bu mülakatta, derneğin muhasebe ve vergi uygulamaları hakkında detaylı bilgi alınmıştır. Mülakat kaydedilmiş ve daha sonra analiz edilmiştir.

4.6.Araştırma Modeli ve Hipotezler

Bu çalışmada, "Nasaem Khair" derneği ile yapılan bir mülakat yöntemi kullanılacaktır. Derneğin muhasebe ve vergi uygulamalarına ilişkin veriler, içerik analizi yöntemiyle analiz edilecektir.

4.7. Denetim Açısından Derneklerin Yükümlülükleri

Dernekler, yasal olarak belirli sorumluluklarla karşı karşıyadır. Bu sorumluluklar arasında dernek faaliyetlerinin ve mali durumunun denetlenmesi yer alır. Yıllık bilanço ve hesap dökümlerinin hazırlanması ve yürürlükteki yasalara uygun bir şekilde denetlenmesi yükümlülükler arasındadır. Yönetim kurulları ayrıca faaliyetler ve mali durum hakkında raporlar sunmalıdır. Bu bilgiler üyelere ve ilgili denetim kurumlarına iletilir. Türkiye'de derneklerin kuruluşu, yönetimi ve denetimi, Dernekler Kanunu (5253 sayılı Kanun) ve Dernekler Yönetmeliği ile düzenlenir.[68]

4.8. Denetim Süreci ve Analizi

Bu araştırma, "Dernek Nasaem Khairi : Hedefleri ve Mali Yönetimi" adlı bir derneğin denetim sürecini ve analizini inceledi. Bu amaçla, denetim sürecini kapsamlı bir şekilde incelemek için dernek yöneticileriyle bir görüşme yapılmıştır.

Araştırmanın ekler bölümünde görüşme soruları bulunmaktadır. Bu bölümde, denetlenecek derneğin belirlenmesi, denetim faaliyetlerinin planlanması, denetim programının uygulanması, deneyimin tamamlanması ve raporlanması ve görüşme analizi ve yorumları dahil olmak üzere derneğin denetim sürecinin aşamaları ele alınmıştır.

Bu çalışmanın amacı, bir kuruluşun yönetim ve mali işlemlerinin ne kadar doğru ve açık olduğunu belirlemek ve bunları nasıl iyileştirebileceğini belirlemektir. Bu tür araştırmaların, derneklerin yönetim ve mali işlemleri hakkında yapılmasının, sivil toplum kuruluşlarının daha iyi çalışmasına yardımcı olacağına inanılmaktadır.

[68] T.C. Resmi Gazete. (31.03.2005). **Dernekler Yönetmeliği**, a.g.e.

4.8.1. Denetlenecek Derneğin Belirlenmesi

Dernek Nasaem Khair denetim süreci, faaliyetlerinin yasalara uygunluğunun ve finansal kaynaklarının doğru kullanımının kontrol edilmesini içerir.

4.8.2. Denetim Faaliyetinin Planlanması

Dernek, mali raporların ve vergi beyannamelerinin doğru hazırlanmasını ve finansal kaynakların denetim faaliyetlerinin planlama aşamasında uygun şekilde kullanılmasını sağlamak için bir plan belirler.

4.8.3. Denetim Programının Yürütülmesi

Dernek, denetim programı boyunca faaliyetlerini, mali raporlarını, vergi beyannamelerini ve bağışların nasıl kullanıldığını denetler.

4.8.4. Denetimin Tamamlanması ve Raporlanması

Dernek, denetimin tamamlanması ve raporlanması sürecinde bağımsız bir denetçi tarafından yapılan denetim sonuçlarını ve raporlarını inceler ve gerekli düzeltici eylemleri yapar.

4.8.5. Mülakatın Analizi ve Yorumları

Derneğin mülakatı, denetim prosedürünün analizini ve değerlendirmesini içerir. Bu prosedür, kuruluşun mali durumunu inceler, finansal ve muhasebe sistemlerini değerlendirir ve gelecekteki denetimler için uygun bir şekilde hazırlanır.

"Dernek Nasaem Khair: Amaç, Faaliyetler ve Mali Yönetim Hakkında Sorular ve Yanıtlar"

1. Derneğinizin amacı nedir?

Dernek insanlık için kuruldu. İnsanlara dillerinden, ırklarından ve kökenlerinden bağımsız olarak yardım etmeyi amaçlamaktadır. Uzun vadeli ve acil ihtiyaçlarda yardım önceliklidir. Belirli bir görüşü desteklemek için yardımların kullanılmaması gerektiği düşünülmektedir.

2.Derneğinizin faaliyetleri nelerdir?

Geçim kaynakları, gıda yardımı ve gıda dışı malzemeler, barınma, sağlık, eğitim ve koruma, dernek tarafından yürütülen alanlar arasındadır.

3.Derneğinizin muhasebe sistemi nasıl çalışıyor? Hangi programlar veya yöntemler kullanıyorsunuz?

İşletme verileri ve finansal işlemler muhasebe politikalarıyla kaydedilir. Finansal işlemler çift taraflı kayıt ile takip edilir. QuickBooks, bir muhasebe programıdır ve basit ve anlaşılır raporlar sağlar. QuickBooks, hesapların nasıl tasarlandığını ve şirketin işlerini nasıl yürütüleceğini belirlemek için çok çeşitli bakış açıları sağlar. Hesap kılavuzu, örgütün hesaplarını düzenler. Finansal işlemleri düzenli ve basit bir şekilde kaydetmenizi sağlamak için hesap kılavuzu geliştirilmiştir. Kar amacı gütmeyen bir işletme için muhasebe standartlarına uygun bilgiler içeren hesap kılavuzu, çok sayıda kuruluşun ve fon sağlayıcısının ihtiyaçlarını karşılamak için tasarlanmıştır.

4.Derneğinizin vergi sistemiyle nasıl entegre olduğunu açıklayabilir misiniz? Vergi beyannameleri veya ödemeleri gibi yükümlülükleriniz nelerdir?

Bu şekilde, dernek kurulduğu bölgedeki vergi otoritelerine başvurarak vergi beyannameleri ve ödemeleri gibi sorumluluklar da yerine getirilmektedir.

5.Derneğinizin vergi sistemiyle ilgili avantajları ve dezavantajları nelerdir?
Derneğin vergi yükümlülükleri, şirketin finansal durumunu daha iyi anlamamıza ve gelecekteki büyüme planlarına yardımcı olmasına yardımcı olur. Ancak şirket, vergi yükümlülükleri nedeniyle daha fazla para harcayabilir ve vergi yasalarındaki değişiklikleri izlemek zor olabilir.

6.Derneğinizin muhasebe ve vergi sistemleri hakkında karşılaştığınız zorluklar nelerdir? Bu zorlukların üstesinden gelmek için ne tür çözümler buldunuz?
Vergi sistemi bize herhangi bir sorun çıkarmadı. Yine de muhasebe sistemi ile ilgili bazı sorunlarla karşılaşabiliriz. Dernek, bu sorunları çözmek için bir muhasebe uzmanı istihdam ediyor ve bazı durumlarda dışarıdan danışmanlık alabiliyor.

7.Derneğinizin gelecekteki muhasebe ve vergi sistemi planları nelerdir?
Gelecekte dernek, muhasebe ve vergi sistemlerini daha verimli ve otomatik hale getirmeyi planlıyor. Bu yöntem, derneğin gelişmesine ve verilerin daha iyi takip edilmesine yardımcı olacak.

8.Derneğinizin muhasebe ve vergi sistemleri için hangi uzmanlık ve kaynakları kullanıyorsunuz? Kendi personeliniz mi yoksa harici bir muhasebe şirketi veya vergi danışmanlık firması mı?
Dernekte bir muhasebe uzmanı var ve bazen dışarıdan danışmanlık alınabilir. Ek olarak, vergi yükümlülüklerini yerine getirmek için doğrudan ilgili vergi

otoriteleriyle iletişim kuruluyor ve gerektiğinde uzman şirketlerden yardım alıyorlar.

9.Derneğinizin yıllık bütçesi ve finansal durumu hakkında bilgi verebilir misiniz?
Elbette. Dernek 2012 yılı sonlarında kuruldu ve Türkiye'de Ekim 2015'te tescil edildi. Başlangıcından bu yana, derneğin bütçesi artarak ilerlemiştir ve 2022 yılı için bütçe 4.894.320 TL'dir.

10.Derneğinizin mali raporlarını ve vergi beyannamelerini kim onaylıyor?
Derneğin icra direktörü, mali raporları ve vergi beyannamelerini onaylıyor.

11.Derneğinizin düzenli olarak denetleniyor mu? Hangi tür denetimler yapıyorsunuz?
Evet, dernek düzenli olarak bağımsız bir denetçi tarafından denetlenmektedir. Denetim türleri arasında hükümet denetimi, dahili denetim, bağışçılar ve şirketler bulunmaktadır.

12.Derneğinizin üyeleri veya bağışçılarından aldığı bağışlar vergi avantajlarından yararlanıyor mu?
Hayır, bağışçıları veya dernek üyeleri, bağışlarından vergi avantajı elde edemezler.

13.Derneğinizin vergi muafiyeti, vergi indirimi veya diğer vergi avantajları almak için hangi süreçleri takip ediyorsunuz?
Devlet tarafından düzenlenen bir prosedür var. Derneğin sınıflandırılması ve yaptığı işler, süreci etkiler.

14.Derneğinizin faaliyetlerinde vergi sistemi veya muhasebe kurallarına uyum sağlamak için neler yapıyorsunuz?
Kaynakların doğru bir şekilde yönetildiğinden emin olmak için muhasebe işlemlerini belgeliyoruz. Ayrıca, yasal gereklilikleri yerine getirirken tedarikçilerle elektronik faturalar düzenlemeye çalışıyoruz.

15.Derneğinizin gelirleri ve giderleri hakkında ayrıntılı bir bilgi verir misiniz? Hangi faaliyetler en çok gelir getiriyor ve hangileri en çok maliyetli?
Dernekler genellikle bağışlardan ve yardımseverlerden gelir alır. Kampanyalar, etkinlikler ve proje bazlı yardım programları genellikle gelirin en yüksek olduğu faaliyetlerdir. Personel maaşları, ofis kiraları ve diğer sabit giderler en yüksek maliyetleri oluşturur.

16.Derneğinizin gelecekteki hedefleri nelerdir? Bu hedeflere ulaşmak için finansal ve muhasebe yönetiminde neler yapmayı planlıyorsunuz?
Dernek, toplumda yoksulluk ve eşitsizliğin azaltılması ve daha iyi bir gelecek için sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmek için çalışıyor. Bu hedefleri gerçekleştirmek için finansal ve muhasebe yönetiminde kaynak yönetimi planlamalarını ve bütçelerini geliştirmeyi planlıyoruz.

17.Derneğinizin mali raporları ve vergi beyannameleri hakkında herhangi bir sorun yaşadınız mı? Bu sorunların nasıl çözüldüğünü anlatabilir misiniz?
Dernek, muhasebe ve finans alanında uzman bir ekip tarafından yönetiliyor. Sonuç olarak, herhangi bir sorunla karşılaşmamış görünüyor. Yasalara uygun olarak muhasebe ve vergi beyannameleri düzenli olarak hazırlanır. Bu süreçte uzman danışmanlarla işbirliği yapmak, süreci daha da basitleştirir.

4.9.Araştırma Bulguları

Çalışmanın sonucunda, Türkiye'deki derneklerin muhasebe ve vergi uygulamaları hakkında detaylı bir inceleme yapılması amaçlanmaktadır. Elde edilen verilerin analizi sonrasında, derneklerin finansal yönetimlerinde iyileştirme önerileri sunulacaktır. Bu öneriler, hem derneklerin finansal performanslarını hem de toplumsal etkilerini artırmaya yönelik olacaktır.

Derneğimiz Nasaem Khair mülakatı sonucunda elde edilen bulgular şöyle özetlenebilir:

1. Dernek insanlık amacıyla kurulmuştur ve insani yardım sağlamayı amaçlamaktadır. Yardım önceliği, acil durumlar kadar uzun vadeli ihtiyaçları da göz önünde bulundurarak belirlenmektedir. Yardımların belirli bir görüşü desteklemek için kullanılmaması gerektiğine inanılmaktadır.
2. Dernek, gıda yardımı, geçim kaynakları, gıda dışı malzemeler, barınma, sağlık, eğitim ve koruma alanlarında faaliyet göstermektedir.
3. Derneğimiz, finansal işlemleri kaydetmek ve örgüt verilerini hazırlamak için muhasebe politikalarını kullanmaktadır. QuickBooks adlı bir muhasebe programı kullanarak hesapların tasarımı ve örgütün faaliyetlerine uygun olarak hazırlanması sağlanmaktadır. Ayrıca, finansal işlemleri kaydetmek için hesap kılavuzu adlı bir araç kullanılmaktadır.
4. Dernek, vergi yükümlülüklerini yerine getirmekte ve vergi beyannameleri ve ödemeleri gibi yükümlülükleri yerine getirmektedir. Vergi yükümlülükleri, örgütün finansal durumunu daha iyi anlamak ve gelecekteki büyüme planlarına katkıda bulunmak için önemlidir.

5. Vergi yükümlülükleri, örgütün maliyetlerini artırabilir ve vergi yasalarındaki değişikliklerin takibi de zor olabilir.
6. Dernek, muhasebe sistemi konusunda bazı zorluklar yaşamıştır. Ancak, örgütte bir muhasebe uzmanı çalıştırılarak ve dışarıdan danışmanlık hizmetleri alınarak bu zorlukların üstesinden gelinmeye çalışılmaktadır.
7. Derneğin gelecekteki muhasebe ve vergi sistemi planları, otomatik ve verimli bir yaklaşım benimsemeyi ve derneğin büyümesine yardımcı olmayı, verilerin daha iyi takip edilmesini sağlamayı içermektedir.
8. Derneğin muhasebe ve vergi sistemleri için bir muhasebe uzmanı çalıştırdığı, bazı durumlarda dışarıdan danışmanlık hizmetleri aldığı, vergi yükümlülüklerini yerine getirmek için doğrudan ilgili vergi otoriteleriyle iletişim kurduğu ve gerektiğinde uzman şirketlerden yardım aldığı tespit edilmiştir.
9. Derneğin 2012 sonlarında kurulduğu ve Ekim 2015'te Türkiye'de tescil edildiği, başlangıcından itibaren bütçesinin önemli ölçüde arttığı ve 2022 için bütçesinin 4.894.320 TL olduğu bilgisi paylaşılmıştır.
10. Derneğin mali raporları ve vergi beyannamelerinin onaylayan yetkilisinin icra direktörü olduğu belirtilmiştir.
11. Derneğin düzenli olarak bağımsız bir denetçi tarafından denetlendiği, denetim türleri arasında hükümet denetimi, dahili denetim, bağışçılar ve şirketlerin bulunduğu ifade edilmiştir.
12. Derneğin üyeleri veya bağışçılarından aldığı bağışlardan vergi avantajı elde edilemeyeceği, bu durumun Türkiye'deki yasal mevzuat tarafından belirlendiği ve derneğinizin de bu mevzuata uymak zorunda olduğu bildirilmiştir.
13. Derneğini vergi muafiyeti, vergi indirimi veya diğer vergi avantajları elde etmek için takip ettiği süreçler devlet tarafından belirlenmektedir. Bu

süreçler, derneğin sınıflandırılması ve faaliyetlerine göre değişebilir. Derneğiniz, vergi avantajları elde etmek için gerekli tüm şartları yerine getirmektedir.

14. Dernek, faaliyetlerinde vergi sistemi ve muhasebe kurallarına uyum sağlamak amacıyla muhasebe işlemlerini kaydediyor, kaynaklarını doğru bir şekilde yönetiyor ve elektronik fatura düzenlemesi konusunda yasal gereklilikleri yerine getiriyor.
15. Dernek gelirleri genellikle bağışlar ve yardımseverlerin katkılarından oluşmaktadır. Gelirlerin en yüksek olduğu faaliyetler, kampanyalar, etkinlikler ve proje bazlı yardım faaliyetleri gibi programlardır. En yüksek maliyetler ise personel maaşları, kira ve ofis giderleri gibi sabit giderlerdir. Derneğiniz, gelir ve giderlerinin yönetimi konusunda dikkatli ve şeffaf bir yaklaşım sergilemektedir ve faaliyetlerini sürdürülebilirliği için gelir kaynaklarını düzenli ve istikrarlı bir şekilde sağlamayı hedeflemektedir.
16. Dernek, toplumda yoksulluk ve eşitsizliğin azaltılması ve sürdürülebilir bir kalkınmanın teşvik edilmesi hedefleri doğrultusunda çalışmaktadır. Bu hedefleri gerçekleştirmek için finansal ve muhasebe yönetiminde daha etkili bir bütçeleme ve kaynak yönetimi planlaması yapmayı planlamaktadır.
17. Dernek, finansal ve muhasebe yönetimi konularında deneyimli bir ekiple çalışmaktadır ve herhangi bir sorunla karşılaşmamıştır. Muhasebe ve vergi beyannameleri, yasalara uygun olarak düzenli olarak hazırlanmakta ve uzman danışmanlarla çalışarak süreç daha da kolaylaştırılmaktadır.

SONUÇ

Dernekler insanlık için kurulmuştur, bu yüzden insani yardım sağlamayı amaçlamaları gerekir. Uzun vadeli ihtiyaçlar kadar acil durumlar da yardımın önceliğini belirlemelidir. Dernekler, geçim kaynakları, gıda yardımı, gıda dışı malzemeler, barınma, sağlık, eğitim ve koruma alanlarında çalışmalıdır.

Dernekler muhasebe sistemlerinden yararlanmalıdır. Örgüt verilerini oluşturmak ve finansal işlemleri belgelemek için dernekler muhasebe politikalarını kullanmalıdır. Vergi yükümlülükleri, şirketin finansal durumunu daha iyi anlamak ve büyüme planlarını geliştirmek için çok önemlidir. Ancak, şirket vergi yükümlülükleri nedeniyle daha fazla para harcayabilir ve vergi yasalarındaki değişiklikleri izlemek zor olabilir. Derneklerin finansal ve muhasebe yönetimi konusunda uzman bir ekiple çalışması ve başarılı olması çok önemlidir.

Gelecekteki vergi ve muhasebe sistemleri için dernekler otomatik ve etkili bir yaklaşım benimsemelidir. Ek olarak, finansal ve muhasebe departmanlarının kaynak yönetimi planlamalarını ve bütçelerini geliştirmeleri gerekmektedir. Derneklerin gelirleri genellikle bağışlar ve bağışlardan oluşur. Sonuç olarak, düzenli ve istikrarlı bir şekilde gelir sağlamaları çok önemlidir. Derneklerin en yüksek masrafları genellikle personel maaşları, ofis kiraları ve diğer sabit masraflardır. Sonuç olarak, dernekler bu harcamaları azaltmak için çeşitli tasarruf önlemleri almaları gerekmektedir.

Son olarak, derneklerin finansal yönetim konusunda uzmanlaşmış bir ekiple ve uzman danışmanlarla işbirliği yapmaları çok önemlidir. Yasalara uygun olarak, derneklerin mali raporları ve vergi beyannameleri düzenli olarak hazırlanmalıdır.

Derneklerin düzenli olarak bağımsız bir denetçi tarafından denetlenmesinin önemi daha da artmaktadır. Bu, derneklerin mali sorunlardan kaçınmasına yardımcı olacaktır.

Ekler

EK-1

Alındı Belgesi

T.C.

……. VALİLİĞİ

İl Sivil Toplumla İlişkiler Müdürlüğü

Sayı : …/…/….

Konu :

ALINDI BELGESİ

Başvuru Tarihi :

Saat :

Derneğin Adı :

Yerleşim Yeri :

Yukarıda isim ve yerleşim yeri yazılı derneğin kuruluş bildirimi ve ekleri 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 59 uncu maddesi gereğince alınmıştır.

Alındı Belgesini Veren	Alındı Belgesini Alan
(İmza)	(İmza)
Adı ve Soyadı	Adı ve Soyadı
Unvanı	Unvanı

EK-2

Tasdik Şerhi Formu

T.C.

…… VALİLİĞİ

İl Sivil Toplumla İlişkiler Müdürlüğü

Defter Sahibi Derneğin

Adı :

Kütük Numarası :

Yerleşim Yeri :

Defterin

Türü :

Sayfa Adedi :

İl Sivil Toplumla İlişkiler Müdürlüğünün

Tasdik Tarihi :

Tasdik Numarası :

Adı ve Soyadı

İmza-Mühür

(140x200 mm)

EK-3

Dernek Gelirleri Alındı Belgesi

DERNEK GELİRLERİ ALINDI BELGESİ Cilt No:	Seri No: Sıra No:

Derneğin
Adı :
Merkezi :
Kütük No :

PARAYI VATİRLARDIN

Adı ve Soyadı: _____

T.C. Kimlik No(1) : _____

Cep Tel / e-posta: _____

GELİRİN ÇEŞİDİ	TL-Krş

Yalnız ..... TL ..... Krş tahsil edilmiştir.

PARAYI TAHSİL EDENİN

Adı ve Soyadı : _____ .../.../...

İMZA(2)

(1) Tüzel kişiler için, T.C. Kimlik No yerine Vergi Numarası yazılır.
(2) Elektronik ortamda düzenlenmesi durumunda boş bırakılabilir.

EK-4

Giderlerin Kaydı

Sayfa No: …

İŞLETME HESABI DEFTERİ
GİDER

Sıra No	Alınan Fatura veya Belgenin		Açıklama	Miktarı/ Tutarı (TL)
	Tarihi	No'su		
			Nakli Toplam	

EK-5

Dernek ile Röportaj _____

1. Derneğinizin amacı nedir?

   _____

   _____

2. Derneğinizin faaliyetleri nelerdir?

   _____

   _____

3. Derneğinizin muhasebe sistemi nasıl çalışıyor? Hangi programlar veya yöntemler kullanıyorsunuz?

   _____

   _____

4. Derneğiniz vergi sistemine nasıl entegre oluyor? Vergi beyannameleri ve vergi ödemeleri gibi yükümlülükleriniz nelerdir?

   _____

   _____

5. Derneğinizin vergi sistemiyle ilgili avantajları ve dezavantajları nelerdir?

   _____

   _____

6. Derneğinizin muhasebe ve vergi sistemleri hakkında karşılaştığınız zorluklar nelerdir? Bu zorlukların üstesinden gelmek için ne tür çözümler buldunuz?

_____

_____

7. Derneğinizin gelecekteki muhasebe ve vergi sistemi planları nelerdir?

_____

_____

8. Derneğinizin muhasebe ve vergi sistemleri için hangi uzmanlık ve kaynakları kullanıyorsunuz? Kendi personeliniz mi yoksa harici bir muhasebe şirketi veya vergi danışmanlık firması mı?

_____

_____

9. Derneğinizin yıllık bütçesi ve finansal durumu hakkında bilgi verebilir misiniz?

_____

_____

10. Derneğinizin mali raporlarını ve vergi beyannamelerini kim onaylıyor?

_____

_____

11. Derneğinizin düzenli olarak denetleniyor mu? Hangi tür denetimler yapıyorsunuz?

_____

_____

12. Derneğinizin üyeleri veya bağışçılarından aldığı bağışlar vergi avantajlarından yararlanıyor mu?

_____

_____

13. Derneğinizin vergi muafiyeti, vergi indirimi veya diğer vergi avantajları almak için hangi süreçleri takip ediyorsunuz?

_____

_____

14. Derneğinizin faaliyetlerinde vergi sistemi veya muhasebe kurallarına uyum sağlamak için neler yapıyorsunuz?

_____

_____

15. Derneğinizin gelirleri ve giderleri hakkında ayrıntılı bir bilgi verir misiniz? Hangi faaliyetler en çok gelir getiriyor ve hangileri en çok maliyetli?

_____

_____

16. Derneğinizin gelecekteki hedefleri nelerdir? Bu hedeflere ulaşmak için finansal ve muhasebe yönetiminde neler yapmayı planlıyorsunuz?

_____

_____

17. Derneğinizin mali raporları ve vergi beyannameleri hakkında herhangi bir sorun yaşadınız mı? Bu sorunların nasıl çözüldüğünü anlatabilir misiniz?

_____

_____

KAYNAKÇA

Akkaya, A. : "Derneklerin Kuruluşu ve Tüzel Kişilik Kazanması Makale", (Araştırma Makalesi). **Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi**. (s.y.).

Arat, S. : "Ehliyetleri Açısından Dernek ve Vakıf Tüzel Kişilikleri", **Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Özel Hukuk Sosyal Bilimler Enstitüsü,** 2007.

Demir, S. : "Sivil toplum kuruluşlarının muhasebeleştirilmesi: Birleşik bir muhasebe sistemi önerisi", **Mali Çözüm Dergisi**, 2008, 3(5), s.45-57.

Dernek Danışmanı : Derneklerin Ticari Faaliyetleri: Tacir Olmaları ve Tacirlikten Doğan Sorumlulukları. Erişim tarihi: 8 Mayıs 2023, Şuradan erişilebilir: http://www.dernekdanismani.org/index.php/derneklerin-ticari-faaliyetleri-tacir-olmalari-ve-tacirlikten-dogan-sorumluluklari/, 2021.

Dernekler Kanunu Son Hali - 5253 Sayılı Dernekler Kanunu, 2017. Roze Haber. Erişildiği yer: https://rozethaber.com/dernekler-kanunu-son-hali-5253-sayili-dernekler-kanunu-2017/

Emlak Vergisi Kanunu, 1970, Kanun No: 1319, Kanunun 4, **Resmî Gazete**, 13576, 11/8/1970. Erişildiği yer: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.1319.pdf.

ER, N. : "Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlar ve Derneklerde Muhasebe Süreçleri ve Uygulama Örneği: Marmara Yelken Kulübü Derneği", yüksek lisans tezi, **Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,** 2014.

Ergün, Ö. : "Kişi Kavramı ve Çeşitleri", **Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle**, 2017.

Gelir Vergisi Kanunu (G.V.K.), Kanun No: 193, **T.C. Resmi Gazete, Tertip**: 4, Cilt: 1, Sayfa: 850, Yayımlandığı Resmî Gazete, 10700. (6 Ocak 1961). Erişildiği yer: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.4.193.pdf.

Göymen, K. : "Küresel Kar Amacı Gütmeyen Kuruluş Gereksinme", Fırsatlar ve Engeller. I. Ulusal Kar, 2004.

Gümrük Kanunu, 1999, **Türkiye Cumhuriyeti Resmi Gazete**, 23866, 4/11/1999. Erişildiği yer: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4458.pdf.

Gümüş, İ. : "Derneklerin Gümrük Vergisi Yükümlülükleri. Mali Çözüm", 2018, 135, s.54-64.

Journo.com.tr, "Kamu yararı nedir?" Erişim tarihi: 8 Mayıs 2023, Şuradan erişilebilir: https://journo.com.tr/kamu-yarari-nedir.

Kayabaş, E. : "Osmanlı Devleti'nde Tanzimat Döneminde Cemiyetler Hukukunun Gelişimi", Doktora tezi, **İstanbul Üniversitesi** Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, 2008.

Konca, M. : "STK'lar için Muhasebe, Finans ve Vergi Uygulamalarına Giriş". **İstanbul Üniversitesi Yayınları Belg,** 2006.

Kurumsal Dönüşüm Dergisi : "Türkiye'de Yalın Derneklerin Rolü: Ampirik Bir Çalışma", 2016.

Oyman, M. : "Kooperatif muhasebesi ve vergi uygulamaları" **Muhasebe ve Denetime Bakış**, 2015, 5(17), s.24-41.

Özdemir, N. : "Dernek ve vakıfların vergilendirilmesi ile ilgili sorunlar ve çözüm önerileri", **Finans Politik & Ekonomik Yorumlar**, 2009, 46(527), s.81-91.

Sabuncu, B. : "Dernek Organlarının İç İlişkide Birbirlerine Karşı Hukuki Durumları", **Ankara Barosu Dergisi**, 2019, 3(2), s.13-27. https://doi.org/10.30915/abd.742403(2019).

SARAÇ, O. : "Kamu yararı kavramı", Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. **İstanbul Üniversitesi, İstanbul**.

Seviğ, V. : "Dernek veya Vakıflara Ait İktisadi İşletmeler", **Dünya Gazetesi**, 2007, s.2.

Sezer, T. D. : "Dernek kurma özgürlüğünün içeriği ve gelişim süreci üzerine karşılaştırmalı bir inceleme", **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 2008, 10(1).

Sivil Toplum İlişkileri Genel Müdürlüğü, Erişim tarihi: 28/1/2022, **Dernek Sayıları**. Alındığı yer: https://www.siviltoplum.gov.tr/dernek-sayilari

Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü, Dernekler Mevzuatı Kapsamında Uyulması Gereken Usul ve Esaslar Hakkında Rehber, (Broşür).

Şafak, E. : "Kar amacı gütmeyen kuruluşlarında muhasebe uygulaması: bir dernek uygulaması", **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, 2009, (44), s.41-57.

T.C. Resmi Gazete**,** 14 Şubat 2011, "Türk Ticaret Kanunu", Kanun No: 6102, Tertip: 5, Cilt: 50, **Yayımlandığı Resmî Gazete**, 27846. Erişildiği yer: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6102.pdf

T.C. Resmi Gazete, 15 Mayıs 2023, "Türk Medeni Kanunu", Kanun No: 4721, Madde 49, Tertip: 5, Cilt: 41, **Yayımlandığı Resmî Gazete**, 24607, Erişildiği yer: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4721.pdf

T.C. Resmi Gazete, 2 Kasım 1984, "Katma Değer Vergisi Kanunu", Kanun No: 3065, Tertip: 5, Cilt: 24, Sayfa: 47. **Yayımlandığı Resmî Gazete**, 18563. Erişildiği yer: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.3065.pdf

T.C. Resmi Gazete, 23 Kasım 2004, "Dernekler Kanunu" ,Kanun No: 5253, DK 2/a, Tertip: 5, Cilt: 44. **Yayımlandığı Resmî Gazete**, 25649. Erişildiği yer: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5253.pdf

T.C. Resmi Gazete, 31 Mart 2005, Tüzük değişikliği , Sayı: 25772). **Yayımlandığı Resmî Gazete**. Erişildiği yer: https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/03/20050331.htm

T.C. Resmi Gazete, 6 Ocak 1961, "Gelir Vergisi Kanunu", Kanun No: 193, Madde 90, Tertip: 4, Cilt: 1, Sayfa: 850. **Yayımlandığı Resmî Gazete**, 10700. Erişildiği yer: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.4.193.pdf

T.C. Resmi Gazete, 8 Aralık 2001, "Türk Medeni Kanunu", Kanun No: 4721, Madde 64, Tertip: 5, Cilt: 41. **Yayımlandığı Resmi Gazete**, 24607. Erişildiği yer: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4721.pdf

Turan, E. : "Bağımsız denetim standartlarının dernek ve vakıflarda uygulanabilirliği", **Mali Çözüm Dergisi**, 2006, 1(1), s.17-29.

Türk Medeni Kanunu, 22 Kasım 2001, 4721 Sayılı Kanun. Erişim: https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/5.5.4721.pdf

Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Kanun No. 6335. Kabul Tarihi: 26/6/2012. Erişildiği Yer: https://www5.tbmm.gov.tr/kanunlar/k6335.html

Türkiye Cumhuriyeti, 2004, Dernekler Kanunu, 5253 sayılı kanun, Erişim adresi: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5253.pdf

Yıldırım, A. : "Derneklerin işletme hesabı açma zorunluluğu", Master's thesis, **İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,** 2011.